

„YOUNG LIFE“
ISSUE A

UKRAINIAN MONTHLY

Життя

Ч. 4. Квітень 1949

Петро Мегик

Плащаниця (Проект)

Ганна Черінь

ВЕЛИКОДНЯ НІЧ

Над церквою розіслалась мирна тиша, свіж погожа,
Пахне ладан, сяють свічі. В церкві правлять Службу Божу.
Навіть недругів нині
Любо глянуть в вічі,
Бо горять в душі людини
Великодні свічі.
Щира справдилась молитва і велике сталося чудо:
Щезла пенависть, незгода, щезла заздристь облуда.
А кого любив до нині,
Той дорожчий вдвічі —
Бо горять в душі людини
Великодні свічі.
Вознеслося до престола з кожних уст «Христос Воскрес!»
І несе в очах людина часточку святих небес.
Тільки шкода, не зустріне,
Як із церкви вийдем,
Нас весняна Україна
Світлим красвидом.
Тільки шкода, з чужиною
Мов не розлучитись . . .
І з тяжким зідханням знову
Мусимо молитись . . .
А надворі, як у церкві, зоряних без ліку свіч,
І заглибилась в молитву прастара бабуся — ніч.

Усім нашим Співробітникам
Передплатникам і Читачам

ШЛЕМО

із Світлим Святим Воскресення
ХРИСТОС ВОСКРЕС

Редакція й Адміністрація

Життя

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ
ЗАКОРДОНОМ

Ч. 4.

Квітень 1949

Видає Видавництво «Молоде Життя»
в порозумінні з
Союзом Українських Пластунів
та
Об'єднанням Українських Жінок

З М І С Т :

- Г. Черінь: Великодня ніч
Юр. Шерех: Світло вночі
І. Левкович: Великдень на Збаражчині
Демо: УПА на зимівниках
В. Янів: Із «Пісень свободи»
Д. Ярославська: У ранковій годині
—: Українці в світі
Л. Дражевська: Жити або на Україні або в Парижі
В. Домонтович: Ревуха
Юст: Таборовий будень малого громадянина
А. Мілянчик: Український добробут
Нанашко: Ще про зінське щеня та подільських гризунів
І. Д.: Великдень колись

Фото на заголовній сторінці:
Ол. Курилас: «Свято на Гуцульщині»

Вінста арт. мал. Е. Козака
Заставки арт. мал. Я. Гніздовського й
арт. мал. М. Левицького

Ліценціят Др. Атанас Фіголь. Редагує
Колегія.

Адреса редакції і адміністрації:
„Molode Zyttya“, München, Dachauerstr. 9/II
„MOLODE ZYTTJA“, / „YOUNG LIFE“ Issue A
Ukrainian Monthly. Editor Dr. A. Figol.
Authorisation No. UNDP 223, from 1. Jan.
1949, Civil Affairs Division EUCOM. Circula-
ton: 3000. Printer: Sebaldu-Verlag, Nürnberg

Перед світом чорніє ніч надворі.

Леся Українка

Знову і знову перечитуємо Велику і Просту Книгу. Знову і знову проходить перед нашими духовними очима Повість про кінець життєвого шляху і воскресення Того, хто прийшов спасти людство. Беззлобно і безгнівно оповідає євангеліст про Його останні муки, про Його безмежну віру і саможертву. І в скупих і назверх спокійних словах оповіді очевидця-літописця нам відкриваються вічні правди життя, ті вічні правди, як малими відбитками відсвічені і в житті кожного з нас. І кожний, навіть найменший епізод великої драми вчить нас жити, вірити і бути гідними великого імені людини.

Ось в'їжджас Ісус до Єрусалиму, і люди простеляють одежі свої під ноги осляті, і зрізають пальмове гілля і кидають його на шлях, і кричать: Осанна! Але ми нас кілька днів, і люди перед палацом Пілатовим кричать: Розпни Його! Хто ж були ті перші, і хто були ті другі? Чи ж не ті саме люди були це? І ми перевіряємо самі себе: чи не може і з нами цього бути? Чи не піддамося й ми хвилинному настроєві, сліпій психозі і чи не зрадімо свої ідеали, людське і Боже, що в собі масмо? І ми кажемо собі: постійність і твердість.

Ось приходить Юда і поцілунком виказує Христа. Що ж робили учні Христові? Євангеліст оповідає: «І, покинувши Його, всі повтікали». Єдиний Петро пішов за Ним, але пішов, щоб тричі зректися і гірко заплакати і піти геть. І ми перевіряємо самі себе: чи не може і з нами цього бути? Чи вистане у нас витривалості ніколи не зректися себе, завжди голосити свою правду, — в яких би небезпеках, муках і переслідуваннях ми не опинилися? І ми кажемо собі: вірність і віра.

Ось розп'ятий Христос, у передсмертних муках, звертається до Матері Своєї і, вказуючи на Йоанна, говорить їй: «Ось син твій», — і звертається до Йоанна і, вказуючи на Матір свою, говорить: «Ось мати твоя». І знов ми перевіряємо себе: чи знайшли б ми в собі сили в останню тяжку мінуту не про свої болі думати, а про болі ближніх наших? І ми кажемо собі: людяність і любов.

Але нелегко було тоді учням і послідовникам Ісусовим. Як, той хто творив великі дива, хто мертвих воскрешав, тепер у руках катів і зрадників, і немає чуда, що вирвало б Його з їхніх рук, і не гримить грім, що поразив би ворогів Сина людського? Страшна непевність мусіла вразити їхні змалілі душі. І на хвилину вони забули докази розуму і докази віри.

Во хіба розум не мусів би сказати їм, що у славі і величії воскресне Христос? Стояло ж це у пророків. Говорив їм про це не раз і сам Учитель. І хіба віра не мусіла тримати їх у стані горіння і піднесення? Та ж мали вони ту віру, що горами двигас і по хвилях озірних ходити вчить.

Але в хвилину страшного горя і випробування змовкли

голоси розуму і віри. І що було б, якби Христос не воскрес? Чи витримала б людська душа гягар страждання і зневіри? Але ні, Провидіння бачило і знало силу людської душі. Всі бачили, як розп'ято Христа. Небагато оком показався Він по смерті і воскресенні. Але цього було досить, щоб у переслідуваннях і тортурах поширилася віра по всій землі.

Кожний з нас у мініятурі проходить через випробування, що їх зазнали перші учні Ісусові, перші Його вірні. І саме ті роки, що їх тепер переживаємо, це для нас роки Гетсиманського саду й Голготи. Відлунали крики Осанна, що звучали нам у роки 1917—1918, коли співала українська земля і здавалося, що відчиняються нам ворота здійснення наших сподівань і надій. Відтоді згущується тьма. Розбито спроби нашого культурного відродження двадцятих років у Києві і Харкові. Голодом і тортурами зламано хребет нашого села в тридцятих роках. Знищено на границі тридцятих і сорокових років останні оази якої-такі праці на околицях української землі. Безглуздим нищівним валом двічі перекотилася чужа і непотрібна нам війна через нашу землі, пустошачи країну і забираючи мільйони людських існувань. І каги запанували неначебто неподільно над усією нашою землею, а безправні недобитки під принизливою назвою «діпк» рятуються врозтіч і з велетенськими труднощами в найдальші і чужі країни.

Тож чи дивно, що кравченки по обидва боки советського кордону не вірять у перемогу святої справи і готові служити сильнішому, готові розривати ризи розп'ятого і метати жереб на хітон його? Тож чи дивно, що і з-поміж нас дехто думас тільки про те, як найліпше врятуватися і влаштуватися, зрікаючися правд життя свого?

Ні, якщо вже дивуватися, то не цим проявам зневіри і зради, а тому, як багато стійких і непохитних, як багато тих, що зберігають віру. Це ті, хто на українських землях не склав своєї зброї і не згасив свого духу, опинившись в ворожому оточенні, без спільників і допомоги ззовні. Це і ті, хто на вигнанні, серед злиднів і тягарів, не зрікається свого імені і свого поклонання і кожну хвилину свого життя і кожне зусилля рук своїх віддає своїй Землі.

Так, в історії людства є небагато прикладів, щоб в таких обставинах народ так тримався своєї віри і так не підлягав би настроям хвилини. Це правда, що багато з того, що ми робимо, ми могли б робити краще і доцільніше. Але правда і те, що ми робимо і що знаємо, що наша праця, наша боротьба і наша віра переможуть.

Так віримо, бо знаємо. Бо не сліпі, а зрячі. Хіба не показує кожний, навіть малий факт приховане ще, але все наочніше зростання нашої сили і нашої правди? Три століття тривас наша боротьба за наше право, за нашу волю і нашу державу проти Півночі. Одиниці провадили її з чужини в 18. сторіччі, сотні в 19. сторіччі, тисячі опинилися за кордоном політичними емігрантами в двадцятих роках, сотні тисяч — тепер. Поразки, з яких військо виходить, подесятеривши свою силу, хіба це не знак близьких перемог?

Мовчання вкривало наше ім'я, ім'я України, ще в ХІХ сторіччі. Сьогодні це ім'я лунає по всьому світі, і навіть Гроди-Маңуїльські змушені кривоприсяжити ним. Хіба це не ознаки того, що надходить час нашої перемоги, нашого воскресення?

Перед нашими очима встають до нового життя найстаріші народи світу — народи Сходу. Ми знаємо: в ряді цих воскресень — і наше місце, тільки черга наша приходить пізніше, бо складніші й трагічніші обставини тієї країни, що стоїть на межі Європи й Азії. Але цифри і факти з залізною немінучістю показують нам, що черга нашого повстання з мертвих близьиться. Сама дійсність кричить: бути Україні!

І коли вона буде, то і всі ті, хто сьогодні вагається, і ті, хто сьогодні роздирає ризи Розіп'ятої, зголосяться смиренно до неї і увірують. І залежить це, кінець-кінцем, тільки від одного. Від того, що ми прочитали в Великій і Простій

книзі: від нашої віри, від нашої твердості, від постійності, вірності і людяної любови нашої. Від того, чи зуміємо ми зберегти і дійвою пронести віру нашу, поєднавши її з знанням, з тверезим розумом, з культурою і наукою, з широтою людської душі, в якій поєднані сили людського розуму і надлюдської, божественної віри.

У ті дні, коли світ святкує перемогу Христового воскресення, ми знаємо: наше світло ще оточене ніччю, ще не явне для всіх. Ми несемо його в душах наших. Ніч здається чорнішою перед світанком. Але ми знаємо і те, що світло вночі вже горить, що воно розгоратиметься чимраз сильніше і ніяка людська сила не спроможна буде його загасити. І тоді від наших рук, — а за нами піде і спалилий покищо світ, — загине новий Вавилон. Явною для всіх стане правда нашого воскресення, сьогодні відкрита ще небагатьом вірним, чис число більшас з дня на день.

Юрій Шерех

Великдень на Збаражчині

Посвятили паску. Спішать люди додому, щоб поїсти Великодній обід. Молоді хлопці «підпарубки», а то й школярі, чекають на хвилину, коли можна буде вибігти на дзвіницю подзвонити. Навіть мати не противиться, як покинувши їсти, вибіжить її син, щоб першому дзвонити. Для господарства, а для цього хлопця особливо — добрий знак! А дзвоніння сьогодні — не таке собі звичайне! Треба стати між великим дзвоном і «сигнатуркою», зловити

руками за «серця» і вдаряти в «криса», себто в один бік. Темпо швидке й веселе!

— Бам, дзі-лїнь-дзі, бам, дзі-лїнь-дзі, бам, дзінь, бам-дзінь, бам, дзі-лїнь-дзі, бам.

Задиханий син вертається до хати, щоб такі докінчити. Часом із «довгим носом», бо сусідів Михась уже випередив його! Але за те буде багато дзвонити всі три дні свят і стріляти-

ме під дзвіницею із «шруби» або «ключа»!

Малі хлопці набирають повні кишені крашанок від мами та йдуть гратися, чи як то кажуть «цокатися». Чия крашанка сильніша і хто більше виграс? Бувають і хитруни, що роблять ніби «крашанку» з невареного яйця, бо воно сильніше, але щастя служить до часу. Віда тоді такому мудрагелеві, бо і «крашанку» програв і ще нею дістав в голову. Не з «медом» доводиться відповідати вдома за сплямлене новопошите убрання!

Не сидять і хлопці-парубки довго в хаті. Вони збираються під церквою і ставлять вже «дзвіницю». Дев'ять найсильніших стають в три ряди, звернені в одну сторону. Руки закладають свосму попередникові на плече. А тоді знову лізе шість хлопців, звернених до себе лицем. На них ще трьох, вже найменших і найлегших. Дзвіниця збудована! Тепер, хто — більше разів співаючи гагілок — обійде довкола церкви?

Після цього грають «щупака». В два ряди, побравшись за руки парами, пускають верхом «щупака», звичайно такого, що не знає — а бувають і охочі до цього! Пливе «щупак» по руках, кажуть, що торішню паску треба витрясти. Перебігають пари наперед, ще довго приходить так підскакувати щупаків!

Господарі і дехто з парубків ідуть під «фігуру», теж під церквою, і бавляться «рискаля». Відгадують: хто вдарив? Може брак оочих? Ніколи! Хоча бідолаха знає, що по святах кілька днів не зможе сісти . . .

Свячення пасок в Лужку Горішнім (Турча нщина). Святить о. сен. Тагомір
фото: В. Грицин

Дівчатам також не сидіти дома. Разом з хлопцями заводять спільні гри, як «жукої» або «довгої блохи», «хрещика» чи «купки».

Щоб не скучати затягують:

«Вівчар вівці зганяє уха-ха,
на сопілці виграс, раз.

Ой, ви хлопці-молодці, уха-ха,
перекажіть дівонці, раз.

Нехай вона заміж йде, уха-ха,
вона мене не діжде, раз.

Дівча тос почувла, уха-ха,
та й на Дунай поплила, раз.

Накопала коріння, ух-аха,
з-під білого каміння, раз.

Поставила на жару, уха-ха,
кипить корінь помалу, раз.

А ще корінь не скипів, уха-ха,
а вже милий прилетів, раз.

Ой, чого ж ти прилетів, уха-ха,
як ти мене не хотів, раз?

Колі б тебе не хотів, уха-ха,
я б до тебе не летів, раз!

Ой, що ж тебе принесло, уха-ха,
ой чи човен чи весло, раз?

Привіз мене сивий кінь, уха-ха,
до дівчини на спокій, раз!

Для веселости й розваги хтось по-
чав:

«Вербз з верби впала,
Парубки сиділи . . . —

— співають дівчата, а хлопці пасуть
задніх і по-свосму впадають:

« . . . дівчата сиділи,
Кобилу лупили!
Ім ся ножі поламали,
Та й зубами додирали!»

Час і на свята подумати, що піст
скінчився і незабаром можна буде
вінчатися. Треба сватати дівчат!
Хлопці і дівчата стають колом, а та,
що її свататимуть; в середині:

«Ганусю-дусю, ставай раненько!

Ставай раненько, вмивай личенько!
Хотять тебе люди брати, ми тя хо-
чем зауж дати!»

«— Ой, за кого, матінонько?

Ой, за кого матінонько, ой за кого
ластівонько?»

«— Ой, за шевця, за сина його —»

дораджують гуртом.

«— Ой, не піду, матінонько, ой, не
піду, голубонько!

Бо швець сидить, смолою смердить!
Ой, не піду, матінонько, ой, не піду,
голубонько!»

І далі ставлять запити, і радять то
ковалю, ткача чи столяра. Кінець-кін-
цем, все ж натраплять на когось, що
годився б до «Ганусі» (часом справді
і такий залицяється до неї!) і вже
тоді:

«— Ой, піду, я, матінонько, ой, піду
я, голубонько!»

На свос місце «Гануся» вибирає ін-
шу дівчину. Інколи «Гануся», щоб за-
вести щось іншого, вибере собі хлопця
і заведуть «свекрухи»:

«Через сіни стежки нема,
А я молоденька, перейду злегенька,
Щоб ключики не бреніли,
Щоб мої свекрухи не збудили.
Бо моя свекруха стурбована,
Медом-вином напувана.

Бодай лягла, та й — не встала,

Щоб мої головки не клопотала!»

Міняються пісні і гри, як погода на
весні. Петро з кутка затягує своїм
дужим басом:

«Он, хлопці, он!

На горі льон!

На долині маковець

Посіяв го парубець,

По три гроші дівка,

По тисячу стрілка . . .»

(«По три гроші стрілка, по тисячу
дівка» — намагаються перекичати
сопрани й альти!)

«Мої милі паняночки,

Просили вас ластівочки:

Поставайте враз!»

Після кожного переспіву змінюють-
ся накази: «поклякайте враз», «всі до
купи», а на кінець, «розбіжіться
враз». Звичайно після цієї гри заво-
дять «Ксеню». З гурту вибирають
«Ксеню». Здебільша хлопця! Всі стоять
колом, а «Ксеня» ходить поза ним і
по кожному переспіві забирає до себе
з гурту одну особу. Згодом утворюють-
ся ряд, що спочатку перснем, а потім
вужем стісноє тих, що в колі. А коли
залишиться в колі яких 4—5 хлопців,
тоді не минути «Ксені» добрих про-
чуханів. Буває і геройська «Ксеня»,
і таки не дається набити!

«Помагай-біг, Ксеню, твоя дочка з
нами!

За годину альбо за дві, та й ти пі-
деш з нами!

Що тим людям дивно, маю дочок
тільо,

Я не пуццу ніодної до вас на
весілля!»

«— А чи не забавитися нам переби-
ванки?

«— Добре!» — І вже гурт ділиться
на дві частини. Кожна вибирає собі
«царя» і стають напроти себе.

I. ряд: «Пустіте нас, пустіте нас
За гір воювати!»

II. ряд: «Не пустимо, не пустимо,

Замків поламай!»

I. ряд: «А ми замки поломимо і сто
злотих положимо,
Таки поїдемо!»

Крайній, з першого ряду, біжить
перебивати. В останній хвилині змі-
нює напрям, вибираючи «слабе» місце,
себто таке, до дві дівчини стоять ра-
зом. Якщо розірве ланцюг, то забирає
ліву частину. Якщо ні, — тоді беруть
його в полон. Як котрийсь з царів
втратить свос «військо», має ще право
сам три рази перебивати. А коли і то-
ді йому не пощастить, хай «цар» ті-
кас, бо здорово битимуть!

Довкола церкви бавляться і старі, і
молоді. Тут, глянь, молодіці схопили
в коло «молодого каваліра» (йому
шось із сорок буде) та давай співати:

«Ой, ти старий діду, чому ся не же-
ниш? . . .»

— А він хоч і не молодий, але ста-
рої таки не хоче, а молода за нього не
підє! А знову, як підє — то не схоче
робити, любити і найгірше, що як по-
цілус, то на землю плуне!

Сідас сонце. Вже третій день свята
закінчується. Усім розвагам треба по-
класти край і попрощати свята горош-
ком. Перід веде стара Гапка, з пали-
цею в руках (вона її ніколи не поки-
дає!). Всі, старі й молоді беруться за
руки, оббігають, співаючи «жабку»,
навколо церкви, дзвіницю, цвинтар і
навколо села і тоді назад на цвинтар.
Там Гапка мусить сказати ще гарну
промову, ствердити, що свята гідно з
Божою поміччю відсвяткували і
скласти побажання наступних свят
діждати.

Затихли пісні під церквою. Весня-
ний присмерк окутає цвинтар, ро-
зійшлися люди додому.

Лише в ухах ще кілька днів грас:

— Вам, дзі-лїнь-дзі! Вам, дзі-лїнь-
дзі! Вам-дзїнь! Вам-дзїнь! Вам, дзі-
лїнь-дзі! Вам!

Іза Левкович

Великдень в Пісочній (1917 р.)

фото: М. Угрин-Везгрінний

УПА на зимівниках

(Із спогадів учасника боїв і рейдів УПА)

Останнього часу багато писали й пишуть про УПА, її бої й походи. Та не багато зустрічається писань про те, як жили, що робили вояки УПА між боями, в час, коли мовчала зброя і коли треба було тривати не раз місяцями в темній вологій землянці, без повітря, сонця й людей. На цьому місці подасмо кілька фрагментів із спогадів молодого вояка УПА — Дема, що опиє саме так «упівське дозвілля».

Редакція

БЕРДО

Це гора над селом Стежницею на Лемківщині, що в ній — як кажуть люди — повикопували силу печер Довбушеві легіні. Проходячи мимо Берда, лемки хрестились, обминали гору здалеку.

— Ще перед чотириста роками — оповідав мені мій старенький тесть, — село Стежницю відгороджував від Берда густий ліс, що його люди дуже боялися. Майже кожного дня чути було звідти чарівні мелодії незримих, тасмничих скрипок. Хто слухав тісі музики, забував про худобу, що паслася під лісом і корови пропадали в гущавинах Берда. Шукати коров ніхто й не зважувався.

Трапилося таке й одному з місцевих пастухів. Заслухався в плач скрипок і не стямився, коли пропав йому віл. Боявся вернутися без вола додому й почав шукати у лісі згуби. Але ж у лісі беруть його в полон Довбушеві легіні і він мусить працювати для них тяжко дванадцять років.

По дванадцяти роках ватаги Довбуша переходять за Beskid. В нетрях залишають великі скарби. Зі собою забирають бранця, виловивши йому ще на Берді очі. За Beskidом — у Монастирці на Закарпатті — дають йому волю. Нещасний живе між чужими людьми прошеним хлібом і безупину допитус на відпустах за людьми із Стежниці. Раз зустрічас таки одного із стежницьких і просить його завести

додому. Обіцнос показати вхід до нетрів у Берді, де повно золота, срібла і зброї. Односельчанин, захоплений оповіданням про скарби, відв'язується від сліпого і, наче на крилах, летить до Стежниці. Починає шукати, але ж

ХРИСТОС ВОСКРЕС
ВОСКРЕСНЕ УКРАЇНА !!!

Великодня листівка УПА

надаремне. Про скарби довідується згодом все село. Але ж шукати за ними не зважується ніхто. Тільки через двісті років дехто з відважніших знаходить вхід до нетрів. Все село йде сюди з процесією. Входять у підземелля, розбивають залізні двері. Йдучи довгими коридорами, світять свічки. Та з духоти й недостачі повітря свічки гаснуть. Серед людей постанє паніка. Люди подаються назад і починають тікати. Їм причувається дзенькіт золота і брязкіт зброї. Вибіг-

ши з глибоких нетрів, знають тільки одно: злий дух погасив свічки, він стереже скарбів, тому й не пускає нікого туди.

Сміливі завалюють вхід до нетрів велетенськими камінюками. Бердо стає відлюддям. Залишається тільки переказ про нетрі із скарбами, вхід до яких вкрився землею і новим лісом.

★

Друге виселення Лемківщини змушує нас — мене і дружину — покидати село, де ми жили законспіровано.

Для нового «поселення» вибираємо бердівське відлюддя. В кривці між скелями влаштуємо собі жигло. Щоб даремне не сидіти, намагасмося знайти вхід до нетрів. Але не знаходимо навіть якоїсь печери, придатної на зимівник.

Переходимо в інше місце — неоподалік і починаємо готуватися до зими. Цілих три місяці, день-крізь-день, відночі до ночі працюємо тяжко, довбаючи кривку, яка нам вкінці завалюється. Вночі тікаємо з неї, ледве врятувавши життя.

Щойно пізньої осені з допомогою різьбара Петра, теж вояка УПА, будусмо під Бердом колибу і перезимовусмо тут самотньо зиму.

РІЗЬБАР ПЕТРО

Він — людина сталевий волі, сповнений запалу й посвяти. Навіть вороги знають цю «залізну людину». Нема на світі чогось такого, чого б він не зробив чи не знав. Його винаходи й задуми стають в пригоді повстанцям. Він — чутливий мистець, дуже практичний у вояцькому житті.

Петро дуже любить природу. Всьому приділяє увагу: квіткам, пташці, гадюві. Огріс й нагодус вдарену перед хвилиною необачно миш.

Його зброя це — різьбарські долота власного виробу, величезний стокілограмовий камінь, що його приніс на плечах з віддалі яких чотирьох кілометрів, дерево, глина тощо.

Стрільці УПА на службі Божій в Кривому над Сяном, весною 1947

Курінний капелан о. Іворенко-Радьо відправляє Службу Божу

У свобідний від взятих на себе завдань час виправляє шкіру для повстаців. На власних плечах переносить із села в ліс бляшані посуд, бочки, кадки та все інше приладдя. Зважаючи на конспірацію, відмовляється від будь-якої помочі. Сам теж копас і влаштує кривки-ями, в яких виправляє шкіру.

Вміє видовбати дерев'яні чоботи, вшити кожух, штани, шапку, рукавиці — все за своїм власним пляном, не дивлячися на ніякі правила.

Найпопулярніші з його винаходів це — повстанські ходільниці і кухонка. Ходільниці вживають для конспіративного переходу по снігу. Кухонка з допомогою деревного вугілля і «дмухала» варить їжу без диму і то скоро і навіть під самим боком у воюю.

На зимівнику він наш сусід. Живе який кілометр від нас і часто заходить, щоб допомогти.

ВІДЛЮДДА

Про село починаємо забувати. Пронизливий зимній вітер нагонює табуни чорних, вологих хмар. Поквапно вкривасмо дерняками нашу колибу. З каміння, зібраного в потоках, будуємо кухню. Колибу оточуємо густою непрохідною барикадою з ялівцю.

Один з січневих ранків встеляє наше «селище» білим пухом зими. Перед нами безконечно довгі зимові ночі на відлюдді. З кожним днем снігу прибуває. Щоб не ходити до потоку і не залишати сліду, воду витоплюємо із снігу, взятого таки з-перед дверей колиби.

У наших серцях глуха тиша. Не чуючи людського ні навіть звіринного голосу, поволи німіємо й самі. Далеко ген — у просвітку поміж ялицями майорить хата, остання хата з горішнього кінця Стежниць.

Розвагою й заняттям для нас миші, що їх всю ніч на зміну мусимо гнати від збіжжя чи муки. Їх звемо «льокаторами». Ще один із приятелів, що прогризаючи грубу стіну, хотів би дістатися до середини колиби, це — щур.

Вдень морози і метелиця. Пташки добувають для себе харч глибоко з-під снігу.

На цьому відлюдді прожили ми три місяці.

UKRAJINSKI CZERWONY KRZYŻ

Podajemy do wiadomości, że dnia
 zginał w walce z grupą Ukraińskiej Powstańczej Armii/UPA

 co stwierdzono na podstawie

 Podajemy również do wiadomości prośbę rządu o
 tym i innych ławajonych poległego. Przy tej sposobności

 być tymczasem oddać swoje życie nie za sprawę tego narodu
 ale za interesy okupantów bolszewickich — wrogów ukraiń-
 skiego i polskiego narodów.

M. P. 1946 r.

Повідомлення Українського Червоного Хреста про смерть польського воюка, що згинув у бою з УПА

Забув згадати, що Різдвяні Свята відсвяткували ми традиційним «Бог Предвічний» за спільним столом (дошкою) при свічці, що її ми самі зробили. Святочний колач чи радше хліб спекли ми на ватрі під кухнею.

По трьох місяцях відвідують нас хлопці, післані з села. Вони довго шукали нас і ледве знайшли. Зраділі новими людьми, цікаво оглядасмо їх, розпитуючи про новини. Вони ж так само цікаво розглядаються по колибі:

«Спить, хлопці, спить...»
 Одна з листівок УПА

такого ще ніколи не бачили. З цього ж дня встановляємо знову зв'язок із селом. Відвідуємо теж Петра.

Весняний вітер пестить наші бліді, але усміхнені обличчя.

Демо

ЗАКОРДОНОМ

ЖИТТЯ можна замовляти висилаючи рівночасно передплату на адреси Кореспондентів Центральної Пластової Каси

1. Для Бельгії:
 Ing. André Kjszka, 93, Rue de Malines, Louvain, Belgium
2. Для Великої Британії:
 Ms. Ciopa Palijiw, 82 Cardigan Road, Leeds-6, Great Britain
3. Для США:
 Mr. Leonid Romaniuk, 1641 Grandview Ave, Glendale — i. Calif. USA
4. Для Канади:
 R. v. Wołodymyr Iwaszko, 799—15th St. W Prince Albert. Sask.
5. Для Франції:
 Mr. Ivan Popovitsch, 26, Rue de Monthalon, Paris — (9a), France

Група українських повстанців під час одного з рейдів

Володимир М. Янів

Із „Пісень Свободи”

Скрізь маки червоні
 І коні
 Віжать у хвилясті жита.
 Розвіяні гриви,
 І жниво,
 Столочене й наше життя.

Ще згарища в чаді.
 Упаде
 Зчорнілий, задимлений тин! —
 Чигає в пустелях
 Переляк
 І сіє жаливу й полин.

Чужинці, злі й ниці,
 В столиці
 Плюндрують святині й собор!
 О, Мати Пречиста!
 Над містом
 Ти свій розпрости омофор!

В потопі-полоні
 Потоне
 Надія й погине нам міць.
 Край в темряві-стумі,
 У сумі —
 І тіні падають шибениць.

Клюв хижого супа
 Над трупом
 І брязкіт заліза й оков.
 Гей, кров'ю полито
 Скрізь жито
 І квітне у китицях кров!

Травень 1947

Воля народом! Воля людям! Смерть тиранам!

К В І Т Ч. 721..

Дім квітучеся норами від грона
 з села новіт

 як даток на фонд боротьби повільноліт на діє
 з большевизмом.

Неродил
 46 р. Родобри

Поквітування Команди однієї з груп УПА пожертви на фонд боротьби з большевизмом

У ранковій годині

Рука старої жінки рівномірним рухом підносилася вгору й опускалася вниз, а вода лилася з рури чиста й блискуча від сонця. Почорніле від старости відро бадьоро подзенювало від її спаду, срібні краплинки води підсакавали вгору і знову падали назад. Коли відро заповнилося до краю, жінка засунула космики сивого волосся під білу, як піна хустину і старанно зав'язала її. Тоді зробила крок до відра.

Трохи далі, коло протилежного хідника стояло вантажне авто. Кілька чоловіків брали з нього наповнені чимсь мішки і переносили їх до старого поверхового будинку. Деколи з мішка посипалося трохи пшениці і тоді горобчики залишали свої становища на телефонних дротах і цвірінькаючи підстрибували до зерна. На вузькій, короткій вулиці нікого не було ще видко.

Стара жінка прохвзнула поглядом по мішках, зідхнула і нахилилася над відром. Від її швидкого руху вода хлюпнула через край і бризнула на старі, але чисто вичищені черевики. Вона зараз же поклатала відро на землю і старанно витирала воду кінчиком темної спідниці. Приглядалася, повела пальцем по зматовілій від води шкірі, знову чистила і приглядалася.

«Чи ви коли воду носили? — спитала їх немов були людиною — В церкві в такий день були, в процесії йшли. А тепер от воду носите. У таке свято!»

Позбувшись вантажу, авто з шумом покотило тихою вулицю. На повороті розминулося з іншим, теж повним вантажу, що й собі підкотило під будинок. Знову чоловічі постаті носили мішки на зігнених плечах, знову го-

робчики підстрибували по землі, або злітали вгору. Жінка поставила відра далі від себе і взяла коромисло до рук. Пригортаючи його до грудей дивилася спершу на мішки, а тоді звела погляд на почорнілу від негоди церковну баню, що височіла над будинком. «Боже, Ти наш, Боже» — зідхнула і похитала головою.

Ця пустка, тиша вулиці, ці вантажні авта, що звозили збіжжя до парохіяльного дому, будили в її душі смуток і навіть тривогу. Вона інакше звикла бачити цей день. В цю пору гомоніли вже дзвони, а з церкви виходила процесія. Навколо церкви двома рядами стояли святково вдягнені люди, а перед ними на землі були кошелі з паскою, яйцями, сиром. Над головами людей маяли вишивані корогви, а священник у блискучих ризах йшов попереду і святів їх і благословив. «Христос воскрес із мертвих...» — неслося і спів сднвся з гомоном дзвонів, а вона відчувала тоді, що на душі робиться їй легко, а сама вона стас якась відсвіжена і рада з свого життя. «Хто терпить дійде до Бога, хто терпить...» І від того все перемінювалося: і її ліп'янка край містечка, де двері були підперті колом і нікого крім неї не було; і її хлібодавці, яким вона носила воду і деколи задрила і бажала зла. «Христос воскрес?» — казала в той великий день і вміла до них всімхнутися.

А тепер якось світ перемінювався, а вона не могла зрозуміти чому. Все здавалось було так, як досі. Сонце сходило над лісом і западалося за Нічлавою і виноградниками; в білому будинку, що напроти аптеки, сиділи якісь пани і рядили містом; на мурах і на дзвіниці й далі наліплювали оголошення, зміст яких її не цікавив;

кожного ранку вона з порожніми відрами виходила з хатини і підпирала її колом; міська криниця як і завжди чорніла на розі вулиці і вона з неї брала воду. І будинки були ці ж, до яких вона її приносила. Чи люди були ті ж самі — її не цікавило. В якісь відра, чи бочки переливала воду, якісь руки простягали їй гріш, який вона завжди довго обертала в руках, поки купила що за цього.

А тільки не було старенького священника перед вівтарем, великопісної тиші у притемненій церкві і довгих рядів людей перед сповідальницями. І не було тієї ясности, що приходила потім, у якій ніби зникала вона сама із своїми турботами, гіркою, самотою, а народжувався хтось радісний і добрий.

Їй було важко відірвати погляд від бані, ніби вже від самого її вигляду могла сплисти на неї ласка Божа. Але на вулиці вже показалися люди. На дзвіниці годинник вдарив сім разів. І раптом її огорнув глибокий жаль, що замість процесії з священником і святково одягненими людьми, вона бачить тільки ці авта повні мішків, а замість воскресного гимну чує воркіт їх моторів.

Йшла поволі вважаючи, щоб не розливати воду. Уста мала міцно затиснені, а очі дивилися понуро. Рахувала скільки ще разів мусить обернути. До аптекаря, до учителя й до урядовця. Там казали наносити цілу бочку. Перуть. Але вона збунтувалася. Не понесе! Хоч там що! Два відра віднесла і більше ні краплинки. Вона і того не носила ніколи в таке свято. «І де Ти, Боже, подінеш нас таких грішних?!» — зідхнула налякано.

Відра тяжіли їй, хоч не були важчі, як кожного дня. Вона йшла поволі, рівномірно хитаючись. За зеленим парканом виднів уже дім куди несла воду. Вона байдуже поглянула на юнака, що вийшов з-за рогу і завернула у піввідхилену фіртку.

— Христос воскрес, бабо! — всмінувся він бадьоро, минаючи її.

Уста старої жінки дрогнули, а в по-нурих очах блимнуло щось ніжне.

— Воїстину воскрес! — відповіла захриплим шепотом і штовхнула ногою фіртку. Раптом її друга нога якось дивно скрутилася, аж вона захиталася на боки. Вода хлюпнула через край, коромисло похилилося до переду, мить — і відро одне, а тоді друге з дзенькотом впало на хідник. Вода розіллалася довкола, охопила її ноги, облизала черевики і потекла в щілини між плитами. Жінка стояла, звисивши руки, її черевики мокли у воді, а вона не зважала на те, тільки нерухомо дивилася перед себе.

Юнак оглянувся і швидко завернув до неї.

— Ой, бабо! — промовив зрозуміло і придивлявся їй уважно. — Усе життя воду носите, а ще таке з вами не було! Старість, що? — і похилився, щоб підняти відра.

Стара жінка дивилася вздовж вулиці, а в куточках її очей щось затасно блимало.

— Скажи там своїм у лісі, що «вони» щось дуже збіжжя гуртують в попівському домі — промовила тихо і, взявши відра з його рук, спокійно повернула назад.

Великдень на Гуцульщині

фото: Л. Янушевич

Дарія Ярославська

Де люди працюють, але й по справжньому сміються

(З листа диригента П.)

Монтреал — півтора мільйонне місто, величезне (центральна вулиця має в довжину 34 кілометри). Місто прекрасне і просто казкового багатства. Все, що потрібно людині і навіть те, що це дуже потрібно, — накопичено тут горами, і то все першої якості. Люди цілком не витрачають часу і сил на здобуття їжі, палива й інш. — все вам принесуть додому (аби долари). Не помічається зовні різниці між багатими й бідними. Всі прекрасно одягнені, всі бадьорі і життєрадісні, але всі без винятку скажено працюють. Життя побудовано так: працюєш багато — живеш дуже добре, менше — живеш гірше, не працюєш — пропадеш. Немає тут праці чистої й чорної. Працюють всі там, де можете заробити долар. Приклад: українська родина, з якою я познайомився, працює так: — батько має склеп і заробляє добрі гроші, а ввечері він іде в якусь установу мити й прибирати кімнати, приносить за 3—4 год. — 4 долари; жінка має каракулеве пальто, десятки шовкових суконок — іде в ресторан мити підлогу і прибирати приміщення — приносить 3—4 долари; два синки 13 і 9 років після школи ідуть помагати батькам — приносять 2—3 долари. Суботу й неділю всі гуляють, п'ють, танцюють і головне — по-справжньому сміються (ми з Вами розучилися вже сміятись).

Другий приклад: Українська родина, в якій мені знайшли приміщення, приїхала 1 рік тому. Прості люди, він (добрий кравець), жінка й синок 3 роки. Він працює на кравецькій фабриці 8 год. Працює, як машина, конвєсом. Йому кидають до роботи лише комірці. Від його майстерності залежить заробити більше чи менше. Позавчора він приніс 9 дол., вчора — 8, сьогодні 10. Жінка, коли він приходить додому вискочить на 2—3 год. на прибрання і теж принесе 3—4 долари. Ото ж за рік праці вони мають добре приміщення на 4 кімнати з газовою кухнею, добре умеблювання, мають добрий одяг (ідять так, як ми в добрі часи їли тільки на Великдень) і вже відклали до банку 500 доларів. Це не дивно, бо на добру їжу на трьох вони траять пересічно 1.50—2 дол. на добу. Отже, всі женуться за роботою. Фабрики переповнені і попасти на фабрику трудно. Але коли ви дістали роботу — будете жити добре.

Я навмисно пишу про ці дрібниці, аби ви хоч приблизно уявили характер і темп тутешнього життя. Я пишу про місто. Що робиться у фермерів — не знаю. Кравецьких фабрик багато. Кравці і кравчихи (особливо добрі) — заробляють гарно. Техніки, механіки заробляють добре. Розраховує на якусь роботу або підрібок інтелегентного порядку — річ абсолютно

безнадійна. Лікарі-чужинці не мають права практикувати за фахом, аж поки стануть канадським громадянином (аж через 5 років). Всякі бухгалтері, рахівники, фінансісти нікому непотрібні.

Про дрібниці. Дивне місто цей Монтреал. Кілограм свинини 80 центів; кілограм сала на долоню товщиною — 50 центів; маленька булка, як наша кооперативна — 15 центів; кілограм цукру 15 центів. Кілограм найкращих яблук 18 центів, кілограм свіжої риби

— 80 центів (хоч її лежать тут гори). Отже, це правда, що, коли ви заробили 8 доларів на день, ви купите пуд сала, або три пуди цукру. Коли Ви заробили 8 доларів за день, ви можете купити собі добру верхню сорочку до галстука, теплі черевики на ноги і добре поспідати, пообідати й повечеряти. Горілку й пиво в ресторанах продавати заборонено. Пивні с. Жінкам в пивну заходити не вільно. Пиво міцше й добре. Рідко просунеться трамвай. Коней не бачив. Десятки тисяч авт заповнюють місто. Жінок на вулиці мало.

Я ходжу кожного ранку до крамниць, де продається риба. Найбільше судаків, щук і коропів. Коропи лише «простяк», та які! — Лежать горами, середня вага 15—18 кілограмів, а з боку страшні, я з роду таких не бачив. У них біля зябер начіплені картки: стільки він важить. Клянусь Богом, 8 було по 26—28 кілограмів, один 34 клгр. і один 34 і 1/2 кілограма. Дивлюсь на них і міркую, як би він пручався на нашому «самодьорі» і якої величини роботи для нього «балабуху».

Я по-троху починаю почувати себе, як старий канадський вовк. Водки не п'ю, по 40 клм. на рибу не роблю, їм цілий день, а іноді й ночі. Як так буде й далі, то як приїдете, мене не пізнасте, бо я буду вже з капіталістичним «брюшком».

Н. Г.

На Пресовій Конференції в Головній Кватирі ІРО амер. зони говорив шеф інформаційного відділу, що деякі теперішні емігранти прекрасно вживаються в американські умови і влаштовують себе чудово. Як приклад подав, що один громадянин з Польщі, після приїзду до Америки, завважив, що тут голки до машин дуже дорогі. Почав їх випускати з Італії, спершу небагато, а згодом сотнями тисяч. Сьогодні за рік він склав машини до шиття та «бізнес» його щораз більше поширюється.

Другий приклад — це імігрант, що всього півроку, як приїхав до стейту, Конектіт, — має бюро порад як треба ощадно сплачувати в Америці податки. Бюро іде йому дуже добре.

Подав П. Ш.

Проект вітражу для каплиці на Міжнародному Івентарі загиблих політв'язнів у Фльоссенбургу роботи арт. мал. Якова Гніздовського, у виконанні майстра В. Нітца на замовлення Лиги Українських політичних В'язнів

НОВІТНЄ ВИЩЕННЯ БУР'ЯНУ

Випробовуючи діяння синтетичних гормонів на різні рослини, науковці спостерегли, що більшість з них не тільки не прискорюють посилення росту всіх рослин, але, навпаки, деяким рослинам шкодять, а інші такі просто вбивають. Особливо двопроз'ябцеві рослини дуже вразливі на діяння деяких гормонів. Тому, що в Англії більшість бур'яну з роду двопроз'ябцевих, відшукали гормон, що їх дуже сильно нищить, цілком не завдаючи шкоди іншим господарським рослинам. Так з'явився в продажі «Метоксон», що не шкодить ні збіжжю, ні людині, ні худобі. Він діє зсередини. Бур'ян його втягає корінцями й гине.

Жити на Україні або в Парижі

(З паризьких вражень)

Ольга Петлюра сказала мені: «Хто раз побачив Париж, той скучас за ним все життя. Це — поема в камені, це — найвитонченіший твір людської культури.»

Українець-парижанин показував мені Париж.

Ми блукали вузькими вуличками латинського кварталу, де старовинні будинки дивно випинають свої животи і зустрічаються юрби студентів у сніжних беретах, ми пройшли повз масстатичні стіни Сорбонні і вийшли на береги Сени просто до будинку, де народився Анатоль Франс. Аромат його творів полинув з набережної, обліпленої букіністами і з антикварних крамниць.

Вдалені сіріла Нотр-Дам, з другого боку золотіла над туманом Айфелева вежа. Ми вийшли до Лувру і не могли відірватися від широкої перспективи садків, площ, пам'яток.

Мій супутник сказав: «Жити або на Україні або в Парижі.»

— Париж, Париж!

Стільки написали про Париж французи, які обожують свою столицю, що я не беруся про нього писати, хіба скажу, що він ще кращий аніж уявляється.

Ніколи не надокучить блукати його вулицями, милуватися з дивної суміжки модерного і старовинного, прекрасними мостами і пам'ятниками, паладами і бульварами, що плывуть у сіроблакітному світлі.

Сіроблакітна фарба притаманна Парижу і підхоплена його митцями. Сіроблакітне небо і Сена, блакітносірний камінь будинків, блакітносірні пейзажі, натюр-морти, портрети виставляють паризькі митці й у крамницях, і на вулицях. Український маляр Кричевський теж почав бачити світ блакітносірим.

Собори Парижу, церкви, мости,

Катедрa Нотр-Дам

пам'ятники, музеї — це все досконалість, це все чудо.

Подих історії живе у камені Парижу. Провідники показують балькон, на який виходила Марія-Антуанета говорити до народу. Її вишивання стоїть незакінчене.

Я сіла в Луврі біля Венери Мілонської, не могла одірватися від її живої краси і подумала: «От звідки йде легенда про митця, що закохався в мрамурову жінку.»

А парижани?

Парижани весь час цілуються. Може, правда, не всі, може де с горді аристократи, що ховають від юрби свої почуття, але вистачає бажаючих робити поцілунки невід'ємною частиною паризького пейзажу.

Цілуються на вулицях, на бульварах, в метро, в ресторанах, молоді й підстаркуваті, гарні й потворні.

Хоч я й знала, що парижанок вважають за найелегантніших в світі жінок, проте я була вражена їх елегантністю і смаком, а головне, «масовістю» тої елегантності. Не менше 95% жінок мають пальта за останньою модою, прекрасні туфлі, панчохи. Нещасні 5% «неелегантних» складаються з цілком старих, які вже «сіли на дно» й... очевидно з емігранток, бо серед них я бачила небагато модниць.

Переконавшись, що одяг коштує досить дорого (ціна нового пальта дорівнює розмірному місячному заробітку некваліфікованої робітниці), я допитувалась у своїх землячок — де ж французьки беруть кошти на свою елегантність.

У відповідь були, поперше, зідхання на сумнівну моральність французенок, а подруге запевнення, що парижанка і сама буде голодна сидіти, і чоловіка голодним триматиме, а вже нового пальта доб'ється на кожний сезон року.

Французьки в масі гарні, невеликі на зріст, стрункі, чорноокі й чорноволосі.

Злі емігрантські язика кажуть, що стрункість досягається сугобою дією — парижанки дуже мало їдять і то найбільше салати, а також... порцією проносного кожного тижня.

Молоді і цікаві майже не фарбуються, або лише трошки підмальовують губи в тон до одягу, проте старші хапаються за косметику як за останню соломинку: товстий шар рожево-жовтогогарячого тинку заліплює їм зморшки. Модно фарбувати сиве волосся на світлофіялкове.

Український Париж

Український Париж трохи провінційальний. Він більше любить танцювати аніж читати. Він легко витратить гроші на вино, а з трудом на книжку. Він більше ходить в кіно, ніж у театр, вставляє в українську мову французькі слова, але по-французькому здебільшого говорить погано.

«Середовища» зберігають озброєний

Мілонська Венера

«... от звідки йде легенда про митця, що закохався в мрамурову жінку.»

неутралітет і тим часом співпрацюють у Центральному Громадському Комітеті, але кожне вважає всіх інших нестерпними, а себе дуже толерантним, бо прийшло до консолідаційної акції. Центральний Громадський Комітет Франції на своєму засіданні буде кілька годин обговорювати програму концерту на Академії в Парижі, а на Академії буде три різні доповіді, бо не кожне середовище уступить.

Найменше толерантні жінки. Баба Палажка очолює один «Союз Українок», а баба Параска другий. При православній українській церкві існує ще й незалежний «дамський комітет».

А в тім це все дрібниці! Українці як українці. Якби можна було б, то всі б додому поїхали.

Під церквою

Вулиця Рю-де-Гі вигнулася справжнім горбом, в якому є щось київське. Тут міститься видавництво «Громада», а другий поверх невеликого будинку перебувало на українську православну церкву.

Церкву оздоблено з смаком і різнобарвна мозаїка це данина модерному мистецькому Парижу. На підлозі килими, в кутку — бойові прапори.

Співає чоловічий хор. Як і всюди на світі, українці з сльозами слухають мо-

литву про Україну. Священик у проповіді умовляв не сваритися і краще відвідувати церкву. Ганить якийсь з «Союзу Українок» за те, що в суботу влаштував бал.

Внизу під церквою домівка «Громади». Неділя — прекрасна нагода зустрітися з земляками і рідко хто з церкви просто йде додому.

Одкривається буфет, улаштований жіночою організацією при церкві, тою самою, що носить старомодну назву «дамський комітет» і щиро споживають холодець та піріжки, які запивають вином та горілкою.

В сусідній кімнаті заграв хтось на піаніно й у вальсі кружляють молоденькі українки-парижанки, що з дитинства навчилися паризького шарму, хлопців у синіх беретках теж не відрізнити від французів.

Старші тим часом частують один одного, говорять, знову частують.

Нової еміграції ще досить мало: стара знайома пані доктор Лук'янович з Харкова-Аугсбургу, молода поетка Діма з Кисва, поет Леонид Полтава, оперова артистка Женя Піотрович. Мистецтво їх не годус. Всі вони виконують різну працю, лишаючи мистецтво «для душі».

Переважає стара еміграція. Статечного голову Центрального Українського Громадського Комітету Симона Васильовича Созонтова видно й чути зразку всюди: в усіх кімнатах, на сходах, на дворі, коло буфету. Сьогодні відбуваються десятки зборів, зустрічей, засідань, нарад, які імпровізуються по різних кімнатах.

Генерал Удовиченко, легендарний герой визвольних змагань, буває в Парижі раз на тиждень, бо живе і працює на фермі. Сьогодні під церквою вояки його розривають, бо він Голова Союзу Ветеранів у Франції.

Українські вояки в беретах

Ах ці вояки! Сині берети роблять їх схожими на французів, у розмові вони вставляють французькі слова, але вони всі такі українці в душі і так нудять!

Німецькі «старі емігранти» вже наговорились і насварились з «новою еміграцією», а «французи» ще не ситі, ще і ще просять розповісти їм про Україну:

«Ви ж криничка з живою водою, та ви ж там недавно були!»

«Та те ж недавно, я 1944 року звідти!»

«Боже! Ви були там 1944 року, та я ж з 1920 року з дому... А чи не доводилось бувати у Прилуках?»

А другий: «А це правда, що в Харкові новий центр міста побудували?»

«А це правда, що українською мовою в усіх школах викладали?»

«І технічна термінологія була розроблена?»

«Десь у Варшаві чи Празі українські емігранти більше стежили за життям на Україні, а тут, у Парижі, енергія більшості йшла на заробітки, на боротьбу за місце в чужому житті».

Більшість з них живе у Франції з 1922—24 року. До 3000 старшин і козаків прибуло на контракти і працювало в шахтах. Після шахт пустилися

плавати в чужому морі шоферами на таксі, фермерами, робітниками. Найкраще живуть фермери.

Кілька вояків стали підприємцями, серед них і Симон Васильович Созонтов, який має гумову фабрику.

Він має в крові здоровий селянський глузд, з яким плаває серед складних хвиль французької економіки. Він має смак до політики, якій приділяє хвилини доброго настрою, й уміння орієнтуватися і серед французів

Українці в Парижі: Зліва — ген. Удовиченко, проф. Ветухів, голова Центр. Гром. Комітету — Созонтов

зів, і серед безконечної кількості українських організацій.

В гостях у генерала Удовиченка

Скромна кімната на 6-му поверху великого будинку. На стінках — «Україна»: бандура, великий жовто-блакитний прапор, портрети українських військових.

Генерал Удовиченко не схожий на «старого емігранта» — у нього так багато життєвості, цікавості, він наче за 30 років не одірвався від дому. Коло нього почуваш себе «старою емігранткою» з 5-тирічним стажем, бо годі розповісти йому все, що його цікавить.

На столі з'являється традиційна у Франції пляшка з вином, хліб з салом та м'ясом, не вичерпуються теми розмов двох поколінь еміграції.

Генерал розповідає про свою вперту працю серед французьких комбатантів. Він був на багатьох конгресах і використовував кожен нагоду, щоб говорити про Україну. Було багато ворогів: поляки — проти, росіяни — проти, французи нічого не знають крім «рюс».

«Але от — дивіться», каже генерал. — «це мій членський квиток. Я — почесний член Союзу Комбатантів. Його очолював Мажіно. Ви ж чули про нього? Він же будував лінію Мажіно! О, це була гарна людина з ампутованою ногою. Він сказав: — «Я розумію Вас, я розумію Ваші бажання». То було 1927 року. На жаль, він помер через кілька місяців. Взагалі, я повинен сказати, що легше налагодити контакт з видатними діячами, а маса французів мало знає про Україну, мало розуміє справу: «рюс» та й годі!»

Генерал розповідає про українських вояків у Франції, яких він очолює в «Союзі Комбатантів», що на сьогодні

охоплює до 1000 чоловіка, розкиданих по всій Франції.

Пора прощатися. Генерал каже:

«Який я радий зустріти нових емігрантів! Та ми ж 30 років чекали, щоб перевірити свої настрої і от, тепер, коли я бачу Вас, чую Ваші настрої — я бачу, що ми бились не даремно, що на Україні нові покоління розуміють нас!»

Ольга Петлюра

Тонке інтелігентне обличчя, жваві чорні очі, дівоча струнка постаць, а волосся сніжнобіле, пухнасте.

«Пані отаманова» — називають її. Але як це їй не йде! Вона типова «інтелектуалка», вчителька, людина високої культури. Виховувалась під доглядом «шляхетних» тіток, а опинилась в українських соціал-демократичних гуртках і познайомилась з Симоном Петлюрою.

Різні «середовища» пробують втягти її в почесні члени, почесні голови різних організацій, але ці намагання розбиваються об спокійний опір кийської учительки:

«Я не хочу користуватися престижем імені, яке маю, а стан здоров'я не дозволяє мені дійсно працювати.»

Ольга Панасівна зовсім не чує. В її кімнаті приготовані бльок-ноти, в яких гості пишуть.

Обличчя її не має й тіні звичайної замкненості глухих. Воно жваве, рухливе, виразне. В тонких пальцях швидка голка. Уже багато років Ольга Панасівна заробляє вишиванням. У вільний час — читання.

«Я розманіжилася на французькій літературі» — каже Ольга Панасівна.

«А що Ви читали і що Вам сподобалось з нашої еміграційної?» пишу я їй.

Вона не знає, якби м'ягше і щось все ж говорить не на користь нашій «великій» літературі. «А найбільше сподобалися «Діти Чумацького Шляху» Гуменної, бо там душа почувалась і безпосередність, свос, не надумане.»

Я дивлюсь на Ольгу Панасівну і думаю: це була подруга отамана, його супутниця за найтяжчих часів. Яке шляхетне її обличчя. Яка вона гарна

Вежа Айфля

красою сивої мудрости! Коли правда, що з дружини можна судити про чоловіка, то ми мали надзвичайного вождя.

Два хранителі Бібліотеки імені Симона Петлюри.

Одному 72 роки, а другому, мабуть не менше.

Іван Панасович Рудичів — друг дитинства Симона Петлюри. З дитинства живе українською ідеєю, а з дня смерті Петлюри ідеєю Української Бібліотеки його імені.

Григорій Данилович Довженко, член Центральної Ради, жива енциклопедія недавньої української історії й української еміграції.

З старих посміюються: «Чому Ви не одружуєтесь? Чому бурлакуєте по Парижі?»

Кажуть, що вже трохи пізно, за молодощів свідомих українок на них не вистачило, а з кацапками одружатися не хотіли.

Сидять обос прекраснодушні в холодній бібліотеці, листуються з усім світом, витрачаючи на поштові марки більше як на харчування. Старанно збирають українські книжки, часописи, матеріяли з усього світу.

Їх мрія — багата українська бібліотека в Парижі, пам'ятник Симоніві Петлюрі і репрезентація української культури у Франції.

Уже раз ця муравлина праця була зруйнована — німці були вивезли більшість бібліотеки і сліди її загубилися в евакуаціях, бомбардуваннях, руїнах.

Тепер знову зростає книжковий запас, купами лежать українські часописи з усього світу, а обос старі можуть дати повну характеристику кожного часопису, кожного журналу, кожного українського журналіста, чи то з Німеччини, чи з Аргентини, чи з Канади.

Якже живуть ті бурлаки? Григорій Данилович трохи майструє — то скриньку комусь зробить, то електрику полагодить, може й бандуру зробити.

Іванові Панасовичеві гірше. Стан здоров'я не дає майструвати. Старі друзі з Америки часом пакунка пришлють.

Але вся енергія обох, весь вільний час у бібліотеці.

Вони прийшли провести мене на двірці. На прощання Іван Панасович сказав: «А може б хто молодший прийшов би до нас з Німеччини до бібліотеки працювати? Отак як на сід! Хто тяжкої праці, голоду й холоду не боїться!»

Подружжя Ковальських.

Пані Ангеліна Ковальська французужка з походження. Вона гарна витонченою красою французужок із відтінком чогось східного. Але душою вона стала україночкою й французький тонкий розум та інтелігентність поставила на службу українській ідеї.

Багато років працює вона в різних урядових установах Парижу і віддано допомагає землякам. Тепер пані Ангеліна дістала призначення на працю в ІРО у французькій смузі Німеччини.

Пан Микола Ковальський був близьким співробітником Симона Петлюри. Був і є одним з організаторів українського громадського життя у Франції.

Нелегке було життя в Парижі, але пан Ковальський уночі мив метро, а удень ходив до Школи Політичних Наук.

Затишне приміщення Ковальських

Перерва під час сесії Організації ОН в Парижі. На фото: п-ні Ангеліна Ковальська і п. Созонтів

— це маленький музей творів українських митців, що живуть чи жили в Парижі. Між ними невеликі етюди і самого господаря, і шістнадцятирічної дочки. Синьосірий тон етюдів — данина паризькому повітрю й смакові.

Українці і французи

Живучи у Німеччині, ми набули традицію лаяти «німаків» і рідко хто з нас має якісь контакти з німецьким духовним світом, з німецькою інтелігенцією.

Чи не таку ж традицію мають і українці у Франції. Вони, як правило, лають французів за дрібязковість, жадність, брехливість. Рідко хто має приватні знайомства з французькими родинами, запевняючи, що французи ні самі в гості не ходять, ні гостей не приймають.

У Видавництві «Молоде Життя» можна набувати:

АНГЛІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

Лева-Верб'яного

в одному томі — ціна 8.— ДМ та

УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ СЛОВНИК

Лева-Верб'яного

в двох томах — по 8.— ДМ разом — 16.— ДМ

Замовляти і слати гроші на адресу: Verlag „Junges Leben“ München, Dachauer Straße 9/II.

Палата Чейо, в якій засідає організація ОН

Я розмовляла на цю тему з «новою» емігранткою Антоніною Олексіївною Таранець, яка 3 роки живе в Парижі і працює як науковий робітник-фізіолог рослин у Центральному Дослідчому Центрі.

Ми сиділи в її лябораторії, затишній як усі лябораторії світу для тих, хто звик у них працювати, з їх книжками за склом та, на столах, з хемічним посудом, з усім «духом» дослідчої установи.

Антоніна Олексіївна розповідала як вона завойовувала собі місце серед французької інтелігенції:

«Ви собі не уявляєте французької інтелігенції — вона надзвичайна. Люди тонкі, глибокі, розумні. Середні французи це жах! Це неймовірні міщани, які віддадуть вас під суд за пляму на меблі, підіймуть крик, виженуть з квартири. Селяни знову ж кращі, у них багато шляхетности.

Верхівка французької інтелігенції не охоче пускає в своє коло і щоб завойовати собі місце емігрант не повинен ходити приниженим. Треба думати: чим я гірша за французів! Треба пропонувати їм щось таке, що вони оцінять.»

І Антоніна Олексіївна розповідає як вона дістала посаду наукового робітника — дослідника, бо французькі учені зацікавилися її працями про пшеницю, як вона працює, маючи повну волю та ініціативу у своїй діяльності. Колеги-французи дуже добре до неї ставляться, хоч серед них є чимало лівих, які з наївности надто довірливі до надто лівих теорій.

«Я люблю Париж як ніяке місто в світі. Тільки тут можна зрозуміти, що то є витончена культура.»

Я не можу наслухатися оповідань Антоніни Олексіївни про паризькі театри, виставки, про ліцей, де вчиться її дочка.

А матеріально їй живеться досить тяжко. Заробітної платні вистачає, щоб родина ледве-ледве звела кінці з кінцями, дуже скромно живучи.

Більшість українців — парижан люблять Париж, хоч і не люблять французів.

«Я переконався, що емігрант завжди мусить оселюватися в столиці» — сказав мені один шофер-таксист. «А з усіх столиць світу Париж — найкраща. Тут найлегше щось скомбінувати.»

Л. Дражевська

ГАШИШНІ СНИ СХОДУ

Два роки прожив Ревуха на Сході. Л. Дамуазо, француз, який з доручення короля Людовика XVIII. прибув р. 1819 до Олександрети, щоб вивести з Сирії табун арабських коней, призначених для королівських стаснь, згадує в своїх мемуарах про тутешні зустрічі свої з Ревухою. Він стверджує, що Ревуха вмів купувати коні, знав добре арабів і пережив багато пригод. Він оповідає про один епізод, коли араби, що супроводили Ревуху під час його подорожі до руїн Пальміри, змовилися забити й пограбувати свого пана, але він підслухавши їх розмову, бо знав добре арабську мову, встиг своєчасно втекти й сам один через пустелю по зірках щасливо дістався до Алеппо.

Лорд Байрон міг би позаздрити на надзвичайність його пригод. Небезпеки чигали на нього на кожному кроці. Постріл з рушниці. Удар з kindжалу. У кожній крихті їжі, в кожному ковтку рідини могла вже бути отрута. Хто зна, чи побіжно відчутий біль не був спазмою останнього конання? . . . Зі своїм лікарем Ревуха часто провадив довгі розмови про таємниці східних отрут.

Усе тут було надмірне: соняшна спека, аромат квітів, міцна кава, тютюн, смак солодоців, наркотики, і з них, особливо, гашиш. Цілий Схід був як ці гашишні сни, привиди чудесних марень.

Кінець-кінцем йому довелося тікати. Лише вдвох з козаком, своїм вірним Соколом, він відбув подорож верхи в лютому 1820 р. через всю Передню Азію. Кістки тварин і людей, біліючі в піску, визначали їм шлях.

Вичерпаний, знесилений, без грошей Ревуха дістався до Царгороду. Він сидів в кав'ярні і свіжий вітер з моря обвівав йому почорніле, спалене сонцем і вітрами пустині обличчя. Він не мав нічого в кишені, щоб заплатити кефеджі за з'їдений плов і випити каву. Тільки знайомі, що випадково завітали до кав'ярні, врятували його з прикрого становища.

АРАБІЗОВАНА САВРАНЬ

І тепер він знов був на Поділлі в Саврані. Для коней, вивезених із Сходу, на решту грошей, що ще в нього лишилися, він збудував розкішні стайні. Він все ще жив споминами про Схід. Усе мало нагадувати йому Схід: килимами прибрані кімнати, барвистий шовк канап, низькі столики з чорного дерева, прикрашені різьбою й інкрустаціями арабські написи з Корану на стінах, їжа, його власне убрання й убрання служби.

Він почав арабізацію Саврані з того, що вирішив побудувати в містечку мечет, з струнких мінаретів якої муедзин тричі на день проголошував би хвалу Аллахові. Уже почали звозити цеглу й дерево. І тільки рішучий протест місцевого пароха, савранського ксьондза Яна Комарницького не

дав йому змоги довести цей скетравагантний проєкт до кінця.

Та з Ревухи була уперта людина. Духовна влада могла перешкодити йому збудувати мечет в Саврані, але жадна влада в світі не могла заборонити інше: обернути довколишні Савранські поля в арабійську пустелю.

Часто він віддавався східній аскезі. Не їв свинини, не пив вина, не вживав горілки, як це наказав Пророк. Відбував однаково католицькі й магOMETанські пости.

Він був філантроп і великий прихильник поглядів Ж. Ж. Руссо. За Руссо, лише природна людина справді моральна і щаслива. Як Шатобріян в ірокезах Америки й Дідро в меш-

канцях Таїті, так Ревуха в бедуїнах Аравії побачив щасливих дітей природи. З любови до людства він вирішив своїх підданих, українських селян зробити природними й щасливими.

Перед двома тисячами років їх предки — бедуїни Аравії — вийшли з гір Неджду й вимандрували на Північ. Він бачив свою місію в тому, щоб розбуркати в них згаслий дух предків. Обернути поля Поділлі в Арабійську пустелю й селян в кочових бедуїнів. Він діяв рішуче, хоч і поступово. Почав з малого. З околиць піль савранських.

Дбаючи про добро людське, він виселив людей із своїх садіб, наказав попалити залишені хати, порубати садки, витеребити ліси, засипати криниці й річки, бо хто ж таки, справді, бачив, щоб по пустелях текли річки, були села, або росли ліси? . . . Протягом кількох місяців тисячі селян не робили нічого іншого, як тільки звозили звідусіль на савранські поля пісок. І, нарешті, ідеальну мету здійснено: чорноземля зникла під покровом піску. Під блакитним небом Поділлі з краю до краю в незміряну безвість простяглася піскова пустеля, пласка й сліпучо-біла, що майже не відрізнялась від арабійської. Посередині пустелі була оаза. Пальми, що росли в діжках, вкопаних в землю, гордо гойдали своїм верхів'ям як на далекій своїй вітчизні.

— Таю такі козаки? — казав Ревуха. — То ж вони були справжні українські бедуїни!

І серце його палало, коли в арабському бурнусі, з рушницею, прикрасною перлямутром, в супроводі козаків, він на улюбленій своїй кобилі мчав по савранській пустелі. І вночі на небі серед зірок, він шукав прияз-

ного світла щасливої своєї зірки Кавкаб.

Ревуха міг пишатися з діла своїх рук. Ще ніхто з усіх послідовників Руссо не зробив нічого такого, як оце він тут у себе в Саврані.

Одвідуючи сусідів, він ніколи не спав в покоях на приготованому для нього ліжку. Він возив з собою намет, розбивав його на подвір'ї і в ньому спав. Він казав, що його гнітять будинкові мури і він не може заснути, відчуваючи над собою тягар стелі.

Він волів жити природним життям природної людини і тому ніколи за обідом нічого не пив. Він посилався на повчальний приклад диких тварин. «Прошу вас, — казав Ревуха, — жадна дика тварина не питиме під час їжі. Лише через кілька годин після їжі звірі йдуть до водою. Араби, діти природи, роблять те ж».

ПОЕТ, МАЛЯР, СПІВЕЦЬ

Він був поет, один з видатних поетів свого часу, що зробив собі ім'я своїми збірками поезій, присвячених Сходові: «Мелодії арабські», «Мелодії грецькі». Блискучий оповідач, він з незрівняним ефектом розповідав про свої мандрівні пригоди на Сході. Як мистець, він мав непересічні здібності маляра. Був музично обдарований, мав чудесний голос, добрий музичний слух. Одягнений в шовковий арабський бурнус, — сучасники згадують про «пунсову тогу», — в золотому сяйві пишної своєї бороди, Емір, під акомпаньямент фортепіано, співав, при світлі свічок, модні італійські оперові арії.

Коли італійська співачка, божественна і незрівняна Анжеліка Каталоні, тодішня оперова слава, прибула до Кам'янца і тут для неї не було партнера, Ревуха співав з нею на сцені. Славетна співачка лишилася задоволена з нього як співака і як галантного кавалера.

З дружиною він не жив, про виховання дітей не дбав. І собі теж дружина найменше бентежилася справами чоловіка.

Ревуха був ліберал. «Злидні Неджду, — урочисто декларував він, — я ціну вище за всі розкоші дворів!» Що ж до пані графині, то Розалія з Любомирських Ржевуська була, навпаки, суворо легітимістка. Вона була ще зовсім мала, їй було лише два роки, коли за революції її мати, разом з нею, малою дівчинкою, потрапила в Парижі до в'язниці, і тут року 1793, під час якобинського терору, графиня Любомирська, як аристократка була страчена на гільотині.

Ствердження аристократизму стало життєвим покликанням пані Розалії. Віддаючись геральдичним і генеалогічним студіям, вона доводила покровність родини Ржевуських-Любомирських з усіма королівськими домами Європи. В родоводі, що вона склала, були не тільки королівські доми Стюартів, Габсбургів і Бурбонів,

але в ньому знайшлося місце також для Шатобріана й Бальзака, зважаючи на їх літературну славу.

ДО НОВИХ ОБРІВ

Це десятиліття, роки 1820—1830, Ревуха прожив в Саврані. Лише на короткий час він виїжджав звідси до Крем'яниці, або Львова. Він не любив міста і його кам'яниць, він любив село й степ. Спочатку він все ще мріяв про нову подорож на Схід, але не було грошей, подорож раз-у-раз відклада-лась, і мрія про Схід дедалі все більше втрачала яскравість своїх екзотичних барв. Поволі Ревуха врос в ґрунт. Віяли нові вітри. Дійсність була вужча за уяву.

Репрезентативний поет свого часу, Ревуха, буваючи в Львові, охоче зустрічався з місцевими, не дуже численними письменниками. Найчастіше його можна було бачити в редакції «Roznaitosci». Одного разу він тут познайомився з Вацлавом Залеським, що звичайно підписувався «Вацлав з Олеська», молодим ентузіастом Слов'янщини й України.

Розмова між ними тривала довго, але вже з самого початку набула дражливого звороту. Молодий поет і критик ніяк не хотів визнати вищости арабських племен над слов'янськими.

Докази протистояли доказам. Співрозмовники хвилювались. Кожен з них уже кілька разів брався за кресатий капелюх, натягав рукавички і ладен був іти геть, а тоді знов клав капелюха, стягав рукавички й лишався, щоб виказати останнє слово.

Блідий Залеський розжовився, густо почервонів опалений степовим сонцем Ревуха. Гучний голос його наповнив простору кімнату редакції. Він посилався на арабську поезію, на арабські казки, що з них, мовляв, постали всі інші, й, особливо, на арабських коней. «Найкращі в світі коні — арабські!» . . .

Вацлав Залеський не погоджувався з цим. Він одсовував питання про коней на бік, визнавав свою некомпетентність у цій справі про коней, але енергійно обстоював самотність народної поезії. Він посилався на українські народні пісні, що їх він збирав, записував, готував збірку до видання, наслідував їх у власних творах.

Але, коли, на доказ своїх слів, він спробував заспівати пісні, що її він уважав за найкращу, Ревуха не витримав, розлютувався, перервав його, вибухнув гнівом. Був у нестямі від обурення. наговорив молодикові прикрих слів, сказав: «Пан і найменшого зрозуміння не має до пісні людювої. Таке співати, лише півечити добро людське!» Він схопив свого співрозмовника за борт сюрдуги й одштовхнув його. «Соромно, пане! Ось як треба співати, як мої козаки співають, як я співаю!»

І Ревуха співав. А коли він скінчив й усі йому заплескала, він примирливо сказав: «То ще не найкраща пісня. Є кращі пісні українські. Чи ж, панство, наприклад, чули колись такої?»

Було вже пізно, розходились. Ревуха на прощання сказав: «Немає на світі пісні кращої за українську!» Сказав, спивився, зважив сказане й розсміявся приязно до Залеського: «Певне, ти перемиг, Галілеяніне!»

Вони розлучились як друзі, обнялись, розцілувались, були вже на «ти». Залеський, обіймаючи, прошепотів на вухо: «Який же ти, пане, араб! Пан є не араб, а справжній козак! І на серці у пана лежить не Аравія, а Україна!»

Певне, що було саме так. Українська пісня народна супроводила все життя Ревуху, починаючи від коли-

ски, з малих літ. Під час мандрівок, в пустелі з своїми козаками Ревуха співав в гурті українських пісень.

У Кам'янці Ревуха пізнав Тимка Падуру, сина брацлавського коморника, що в Іллінцях, разом з Северином Гощинським, ходив до парафіяльної школи, а потім учився спочатку у Базиліян у Вінниці, а тоді в Крем'янецькому Ліцеї. Він був полум'яний прихильник Байрона й Осіяна і писав українські поезії. Це був той, що повинен був колись прийти і який прийшов: апостол Іоан нової релігії! У Ревухи зав'язалася з ним якнайближча дружба. Він запропонував йому переїхати до Саврані і, не слухаючи відмовлянь, домігся, що Падура назавжди оселився в його мастку.

ПРАВИТЧИЗНА ПОЕЗІЇ — УКРАЇНА

Колись в Алеппо, в своєму пишному палаці «Гюлістан», Ревуха мріяв створити гурток поетів і реформувати арабську поезію, тепер в Саврані з цюнайбільшим запалом він взявся за реформу модерної поезії. Ідеї носяться в повітрі. Пізніше, року 1829 в передмові до збірки своїх поезій «До читача про критиків і рецензентів варшавських» Адам Міцкевич, литвин з походження, дав вислів цим думкам свого часу, які однаково належали як іншим, так і йому. Вказуючи на Гете, Мура й Байрона, посилався на народні пісні й казки, як на джерело поезії. Інші шукали народні і поезії в Шотландії; Адам Міцкевич твердив, що він знайшов нову й іншу Шотландію. Але цю країну правитчизняної поезії він не знайшов серед поляків, бо ті втратили наївність первісної поезії, а в українців, що лише вони мають невичерпане джерело народної поезії.

Поезія є пісня. Ідея народного поета, що творить за народом і для народу, ставала ідеєю й чином часу. Справжній поет є лише народ. Лише

народна пісня є справжнє джерело поезії. Одні шукали правитчизняної поезії, пранароду, як носія прапозії, на Сході, інші за Осіяном і Вальтер Скотом в Шотландії, а ці — Адам Міцкевич, Богдан Залеський, Тимко Падура, Северин Гощинський, Ревуха, Одиноць — на Україні. В центрі всього була правитчизняна українська пісня й Україна, як правитчизна поезії.

Ревуха поринув в ідейну атмосферу молодшої генерації 20 років. Він був старший серед них, і виступав як лідер, метр, авторитет, організатор. Колишній ентузіаст Аравії зробився ентузіастом України. Саврань стала центром нового українського руху. Ревуха заклав український народний хор, заснував музичну капелю турбаністів-бандуристів, що її очолював славетний Григор Відорт (1764—1831). Тимко Падура складав пісні-поезії народною мовою, «українські думки», Відорт їх клав на ноти, і вони поширювалися серед селян і дрібної шляхти, оберталися в народні пісні.

Тепер Ревуха кинув кожен іншу мову — французьку, польську, арабську, задля народної української — рідної мови рідного народу — і розмовляв тільки по-українськи. Він був послідовний. Він ішов до кінця. Листи, адресовані до нього, як до графа, він одсилав непрочитаними й на конверті писав: «Туткі в Савраню немає графів Ревуських.» Є тільки отаман Ревуха, Золотая Борода, а по арабськи Тадж-ель-Фагер. Графів шукай у Чуднові та Погребищах!»

НЕВІЛЬНИК ЗНАКУ

Імпозантний мужчина, людина виняткової фізичної сили, осяяний золотом бороди, в екзотичному убранні арабського еміра, Ревуха справляв непереможне враження на жінок надзвичайністю своїх уподобань, тасмнічистію, що огортала його постать, — «Невільник знаку», як він називав себе: В нього закохалась була одна графиня, поспішивши розлучитися з чоловіком задля нього, хоч у цьому й не було жодної потреби.

Так було в період його арабських захоплень. Змінилися часи. Урвався його роман з графинєю. Цю екзальтовану даму він покинув задля любові до простої селянської дівчини з Константинівських дібр. Він побудував для неї хату, звичайну селянську хату з глиняною долівкою, щоб його Оксана могла в суботу під неї ціло підмазувати долівку, як це вона звикла робити у себе вдома у батьків. Тепер він уже не співав італійських оперних арій під акомпаньямент фортепіано, але граючи на бандуру, співав українських народних пісень. Замість «Грецьких і арабських мелодій» написав поему «Оксану», навіяну цим його пізнім і останнім коханням до сільської дівчини.

Оксана була тією жінкою, що все життя своє він мріяв про неї. Досконало зналась на конях. Убрана по чоловічому, завжди з ним їздила верхи. Мала міцну руку. Ніщо її не

могло налякати. Приборкувала диких коней.

Загнула вона перед його очима. Вона скочила на дикого огера, вп'ялася йому в гриву, понеслась. В божевільному шалі, скаженіючи, кінь пісся, змагаючись з дівчиною. З криком як вихор, пронеслась вона повз Ревуху. В її очах не було ні одчаю, ні страху, почуття якоїсь безмежної волі, останнього звільнення, радість несканованого захвату. І це був кінець!

Вітер співав в степу. Пахло матерією і гірким полином. Глухо падала земля на труну в темне провалля ями.

ПАНСТВО ПРОТИ РЕВУХИ

Що більше зближався Ревуха з простим людом селянським, то більше обурювалось і повставало проти нього панство. Зростала взаємна лють. Заглиблювалася прірва, яку вже було годі перейти. Пани здвигали плечима: «Пани змужили!»

Зі стоїчним спокоєм зносив Ревуха всі завдані йому прикриті.

А коли ніщо не допомогло, панство вдалося до російської адміністрації. Почало діяти через Варшаву, намісництво. Вказували на небезпечну популярність Ревухи серед селянства. До чого це могло призвести? Чи не мріє він про гетьманство? Ославили його в урядових колах як небезпечного карбонарія. Не маючи інших доказів й інших аргументів, вказували на заборонену для дворянства бороду, яку він носить. І це подіяло, більше, ніж щось інше. Справою і бородою зацікавилися:

За деякий час прийшов з Петербургу височайший указ на ім'я Ревухи за власноручним підписом Миколи I. Ревусі наказано було зголити бороду. Ревуха сприйняв цей наказ дуже гостро й боляче. Він зголив крамольну бороду, але, зголивши бороду, в'н скинув бурнус і почав носити селянську свиту. Тепер він ще з більшим викликом демонстрував своє українство й мужицтво.

Хто зна, чи справді не ховалось щось за всім цим? . . . І не тільки те, що Ревуха зрікся свого графського титулу, звав себе отаманом, носив звичайну селянську свитку, зійшовся з простою селянською дівчиною, жив не в палаці, а в хаті з мазаною долівкою, грав на бандуру, співав хлопських пісень, — але й щось інше, дальше, тасмичніше, далекосяжніше? . . . Чи не називав він себе «Невільником знаку?»

І коли в Польщі вибухло повстання, Ревуха не лишився осторонь. В селянському одягу він виступив на чолі своїх козаків. Чи не сподівався він, що за Польщею повстане й Україна, саме хлопська Україна? Чи не повірив він в свою популярність серед простого люду селянського, своє

Український добробут

ЧИ ДОБРЕ КОЛИ МАТИ ПРАЦЮЄ НА ДІТЕЙ ПОЗА ХАТОЮ?

Рішуче ні! Не потребуємо цього доводити окремо. Діти без материнської опіки, здані на саму школу й ясла. Мати після праці, змучена, не може, як треба, подбати про те, що ми звикли звати домашнім теплом, яке кожного члена родини притягає, манить, а зокрема дітям править за основи виховання і плекання в їх молодих душах характеру. Тепла родинного вогнища ніщо і ніколи не заступить. Це доведено, що діти сироти, які виховувалися в дитячих закладах на весь свій вік почувують себе покривдженими і рідко можуть позбутися в старшому віці песимізму, недовір'я до людей, почуття меншевартості ітд.

А все ж знаємо, що серед нашої нової еміграції, яка щойно переселилась, майже загальне явище, що мати працює на фабриці, щоб своїм заробітком допомогти чоловікові побороти початкові фінансові труднощі, що їх викликає влаштування нового господарства. І немає на це ради! Треба радити, що в наших людей стільки завзяття, стільки пильності і сильної волі, що хочуть завести господарство та дійти до добробуту, яким живуть

довкола них чужинці чи деякі з давніших українських емігрантів. Це завзяття і працюваність нашої здолі, що хочуть завести господарство та дійти до добробуту, яким живуть довкола них чужинці чи деякі з давніших українських емігрантів. Це завзяття і працюваність нашої здорової й життєздатної людини треба за будь-яку ціну підтримати, а то й підсилувати. Працювати й заробляти повинні всі члени родини, що швидше діти зможуть без небезпеки для їх здоров'я приробляти щось для добробуту родини, то краще і з матеріального і виховного погляду.

Але коштом придбання добробуту для родини не можемо підтинати коріння цієї родини — не можемо терпіти таких умов, що мати родини, яка як каже наша приповідка, «тримає за три вугли хату», ввесь день поза цією хатою. Це неприпустиме на довго й цьому мусимо зарадити.

І на це, дійсно, є рада. Це організація так званого кустарного, або домашнього промислу. Є деякі ділянки промислу, як напр. вишивкарський, спеціальний ткацький, забавкарський, гальянтерійний, годинникарський (у Швайцарії), кравецький, кошикарський і т. д., що їх можна організувати т. зв. накладним способом. Окрема кооператива або фірма організує закуп сировця і збут готового виробу, а сам виріб товару передає до виконання по домах. Члени родини, що їм незручно віддалятися від дому, отже старі, матері дітей, самі діти беруть участь у виробництві і за це їм платять. Бувас і так, що й ціла родина виключно з цього вдержується.

Чому ж би й нам, а зокрема нашим жіночим з'єднанням не поспробувати зорганізувати накладний промисел та дати змогу нашим матерям і старшим особам теж доложити свою пайку до добробуту української родини!

Атанас Мілянчик.

покликання отамана Ревухи, Золотої Бороди, сина останнього коронного гетьмана польного?

ТАСМНИЧЕ ЗНИКНЕННЯ

Останнього разу його бачили в битві під Дашевим 14. травня 1831 року, коли російські війська під командою генерала Рота прочісували ліс, де заховались повстанці. По битві він тасмичне зник. У кожному разі тіла його ніде в лісі не знайшли. Тільки кінч другого дня без кульбаки й без верхника примчав на подвір'я Савранського палацу.

Тасмичне зникнення Ревухи народило великого розгону, породило багато легенд. Казали, що він не був забитий в бою, а його забили люди, які потайки переводили його через австрійський кордон до Галичини, побачивши, що в нього великі гроші. Про це говорилося багато в цих околицях, називали село і людей, які брали безпосередню участь в цій події, показували навіть місце, куди кинули труп забитого Ревухи у воду, де Збруч допливас до Дністра. Це все скидалося на романтичне оповідання з Меріме про Корсику й контрабандистів, але це не могло наситити людської фантазії. Серед людей загигбел Ревухи стала темою баладної пісні про козака, що забивас Ревуху, який забрав йому коханку. І це ще було не все! Не бракувало запевнень, що Ревуха щасливо перейшов кордон, дістався на Схід і там багато років прожив серед улюблених арабів.

В. Домонтович

Таборовий будень малого діпіста

Репортаж Юста

У цього наймолодшого «діпіста» сьогодні будень (головне зайняття: спати, побічче: їсти).

Але тиждень цьому було найбільше свято його життя: він побачив уперше наш «славний» світ. Може він наша велика надія? В кожному разі — він ще один доказ живучости нашого народу. Він 126-ий народженець цього табору від половини 1946 року. Сьогодні на 1850 осіб мешканців, цей табір має 46 дітей до одного року, 116 від 1—3 років, і 111 від 3—6 років, разом 273 дітей дошкільного віку.

— кидас малий Юрась «Гей!» виклик життя.

У старшого брата малого «діпіста» — світ і будень — розваги: лещета, санчата . . . Воно дозволяє й забути задрість на ще старшого, що вже ходить до школи.

Але має й він свої життєві проблеми: «чому земля так притягає на лещетах?»

Або маєш і клопоти з рідним батьком: обіцяв повозити на санчатах та зустрів інших батьків і застряв на розмові. І той, що вибрався до «баора» по молоко — забув куди йшов. «Подумайте: до Австралії можна спровадити десять депендентів!»

Або: «А я кажу вам, панове, що через ЗУДАК йде скоріше, як через Католицьку Акцію!» — «А для нас ідуть уже гавзінги» — якісь тасмнічі, цікаві розмови. Він не знає, що еміграційні турботи батька, то піклування за нього, за родину.

Гуляння його будень, його право. Але ще старший брат його, той пластун-новачок, має вже свої домашні обов'язки. Йх видно з його «записника щоденного доброго діла». Він уже стає корисним, хоч поки що тільки в своїй найближчій суспільності — родині.

ЩЕ ПРО ЗІНСЬКЕ ЩЕНЯ ТА ПОДІЛЬСЬКИХ ГРИЗУНІВ

Для тих, хто цікавиться тваринним світом, що ще невеликою кількістю залишився на наших землях, подаю, що в рогатинському повіті в селі Уїзд в полі є теж підземні гнізда зінського щеняти, якого місцева людність називає сліпцем, і що, як кажуть, походить від схрещування крота з хом'яком. Від крота у сліпця зниклі очі — від хом'яка у нього різці, пристосовані до рослинної їжі.

В селі Юнашкові того ж повіту, в полі є гора покрита підземними хідниками та входами до підземних сховищ, в яких живуть невеличкі тваринки, що їх називають ховрашки, яких селяни називають сусликами. Ховрашки, як і зінське щеня — гризуни. Завбільшки вони з нашого крота. Харчуються самою рослинною їжею.

Влітку, коли вийдеш соняшного дня на гору, вона все вкрита ховрашками. Всюди рук і біганина. Бачимо, як з трави визирають головки ховрашків, що, присівши на задні лапки, боязко розглядаються докруги, чи не загрожує їм яка небезпека. Коли помітять людину або шуліку чи скригульця, зараз же свистом остерігають інших, що наближається небезпека. Тоді все, що живе, біжить до своїх сховищ.

Але не кожному щастить втекти і сховатися в норі . . . І знову в повітрі затріпочуть крила хижака, який уносить свою жертву — ховрашка, що не встиг був добігти до своєї криївки . . .

Уся гора тоді наче завмерла . . . Але це не на довго. Знову із підземних сховищ виглядають ховрашки — виходять, щоб погрітися на сонечку та своїм свистом-гамором наповняти широкі простори наших багатих подільських ланів . . .

Багато таких горбів в рогатинському повіті, вкритих підземними гніздами, в яких живуть ці дуже рухливі гризуни, що їх лишилось вже не так багато на залишках колишнього подільського степу, що ще місяцями порослі ковилою, яку так ніжно колише запашний подих подільського літа . . .

Нарешті варто згадати ще про одного нашого гризуна — великого шкідника, що живе теж на подільських ланах, це хом'як. Він завбільшки з нашого кота. Шерсть у нього рудо-жовта в чорні та білі латки. Він великий шкідник наших полів. Характерною ознакою гризунів є сильний розвиток у кожній щелепі двох дозвиг, вигнутих уперед, різців. Ці різці пристосовані гризти тверду рослинну їжу.

Під зиму щільно забиває він вхідний і вихідний отвір — коридор так, що ні дощ, ні холод туди не доходять.

На м'якій підстилці згортається клубком і засипає. З приходом весни ще довго пробуває в норі та споживає запаси, поки вийде погрітися на сонечку та подихати теплим повітрям . . .

Нанашко

Великдень колись

Колись дома готували до Великодня завдавали господарям дуже багато клопоту. Великого тижня ціла хата немов ставала веселішою. Пахло у ній якимись особливими пахощами, а в коморі з'являлось щодня якесь нове печиво.

У скринючках зеленіло задалегідь засіяне жито для прикраси Великоднього стола.

Господині мали добрий розподіл праці на весь тиждень. У Велику п'ятницю святковано, а в суботу варили різне м'ясиво та борщ.

В кухні бабусі та мами вичаровували різне печиво. Домашні ходили тихою ходою, навіть двері треба було тихо зачиняти, щоб не стрясати тіста, бо не випечеться, як слід.

Передусім пекли «паску» у глибокій, круглій формі з несолодженого тіста. Зверху прибирали її хрестиком та всілякої форми оздобами з тіста. На Великій Україні паска мала форму галицької «баби», що її випікало у високій, карбованій формі.

«Баби» вимагали великого знання від господині, як теж найкращої муки (борошна), дуже багато ячюк, вірніше самих жовтків, свіжого масла та різних запашних домішок. Тісто вибилося в ночвах довго рукою. В той час, як це легеньке тісто росло, то в кухні мало бути тихо, як у церкві. Готування печі було теж нелегким завданням. Готові баби спочивали на столі, притрушенім дрібним сіном, вкритим полотном. Качали ними легенько, щоб не запалися з одного боку. А потім поливали їх поливою з цукру та білків, що спливала аж додулу.

Дальше печиво — «перекладанці». Це коржі з бабового або іншого доброго дріжджового тіста, перекладані всячиною, напр. горіховою, або мигдалевою масою, варенням, або смаженими на соковикі помаранчами. Ще була добра сирна паска, сирники, коржі з повилом, торти та дрібне печиво.

З м'ясива готували: шинку, печену телятину, паштет, різні ковбаси, сальцесон, паштетові кишки та в деякого начинюване порося. До м'ясива майонезова підлива, хрін, бурячки з хреном та кмином.

У велику суботу застеляли Великодній стіл. Довгий стіл вкритий білісенькою скатертю, а на ньому по середині в глибині паска, направо баби, коржі та торт, наліво шинка без шкірки, настромлена гвоздиками, на полумисках ковбаса та інше м'ясо, хрін. Посередині край стола сирна паска завітчана барвінком, сир та масло. На мальованій мисці ячка та крашанки. Увесь стіл прибраний теж барвінком, зеленим житом та весняними квітками у вазонках. Селянки готували теж подібно Великодній стіл з печивом та м'ясивом. Оздобляля його крашанками та барвінком.

В містах освячували ці Божі дари пан-отці в домах, на селі на церковному майдані по Воскресній Службі. Це свячення залишало незабутній образ назавжди.

Минулося, та чи повернеться до нас Великдень у цій формі? Сьогодні ж доводиться його святкувати різно. Тим в чужій хаті, тим на новому, може ще не дуже багатому господарстві, іншим в дорозі на морі або в небесній блакиті, в літаку.

Цей спогад української великодньої традиції посвячуємо молодим господарям, а тим, що зможуть чи схочуть приготувати своїй родині дещо на Свята, подасмо декілька скромних рецептів для печива та страв.

На Великдень — в чужій церкві (Українські робітники в Берліні під час Великодньої Служби Божої 1944)

Поради

Бабка дуже добра

$\frac{1}{2}$ кг. муки, 6 жовтків, 120 гр. цукру, 40 гр. дріжджів, $\frac{1}{2}$ літра молока, 100 гр. масла, ванілія, ложечка солі.

Просіяти муку (борошно) в миску, покласти на теплі, щоб оґрілася. Вбити жовтки з цукром в горшку, дріжджі змішати з частиною молока, поставити в теплі, щоб рушилися. Зробити в муці (борошні) ямку, дати сіль, вливати тепле молоко, вибивати ложкою, щоб рудок не було, влити жовтки, дати ванілію. Як тісто надто густе, долити ще трохи молока, як рідке, всипати обережно трохи борошна. Тісто має бути не тверде. Вимішувати півгодини рукою. При кінці дати топле тепле масло, вимісити, щоб увійшло в тісто.

Поставити прикрите тісто в теплі. Як гарно підросло, накладати до вимашеної маслом та висипаної тертою булкою форми або баняка. Мас бути $\frac{1}{2}$ височини посудини. Як виросте в двоє, помасити розкоченим ячком та пекти 1 год. в гарячій печі. Як зрум'яніть, прикрити папером, щоб не пригоріло.

Бабка скромна

$\frac{1}{2}$ літра молока, 6 дкг. дріжджів, 3 жовтки, 1 ціле яйце, 1 склянка цукру, 2 ложки масла, ванілія, цитринова шкірка, борошна тільки, скільки забере, сіль.

Тісто приготувати та пекти, як подано вище.

Сирник на білках

З білків, що нам залишилися від бабок, печемо сирник. 1 літра сиру, 250 гр. цукру, 2 ложки масла, (як є, трохи мелених горіхів або мигдалю), 2 ложки муки, шкірка з цитрини, ванілія, шум з 6 білків, 100 гр. чорних родзинок.

Сир втерти з цукром, дати частину шуму з білків, ванілію, цитринову шкірку; як дуже добре втреться, дати родзинки та решту шуму з білків на зміну з борошном. Легко вимішати. Коли маса падто суха, можемо дати більше білків, має бути вільне.

Вилити масу до вимашеної горілинці або бляхи та спекти. Готовий, як відстає від патичка.

Торт безімешний

370 гр. борошна, 250 гр. масла, 120 гр. цукру, 4 яйця, 1 ложечка дріжджового порошку.

Маса горіхова, з какао або мармелида. Масло втерти, додавати по одному яйця та цукор, всипати борошно та замісити. Залишити тісто на 1 год. Тоді всипати порошок, ще раз вимісити. Спекти 3 кружжикі. Холодні мастити однією з поданих мас.

Маса горіхова: 120 гр. горіхів, 120 гр. цукру, $\frac{1}{16}$ літра води, ванілія, сок з $\frac{1}{2}$ цитрини.

Цукор залити водою, заварити сировик, всипати мелені горіхи, дати ванілію та сок з цитрини. Втерти ложкою в ривочці, де варилося, та ще теплою масою перекладати торт.

Маса з какао: Заварити 1 склянку молока, 2 ложки борошна розколоти кількома ложками холодного молока, вливати потроху гаряче молоко до розколотої муки, безперестанно мішати на легкім вогні. Як затагнеться зняти з вогню та втирати на мисці, щоб не було грудок. Дати довільну кількість масла, цукру та втирати далі, всипати трошки какао або топленої чокляди чи міцної чорної кави (вливати потроху), втирати, аж маса буде гладка. Цими масами можна помасити торт зверху та ножем обмасити довкола береги.

Полива з молока:

250 гр. цукру-мучки, $\frac{1}{2}$ літра молока, гумова есенція. Всипати цукор до миски, вливати потроху гаряче молоко (чай або чорну каву), втирати добре. Як надто густе, додати ще трошки пилну. Полити торт, обрівняти ножем боки.

Сікана печена на зимно

Посікти довільну кількість м'яса (Волове з вепровим або з телятиною) разом з намоченими у воді та видушеними булками. Покласти м'ясо до миски, вбити 1—2 яйця, дати солі, перцю, дрібно крайної, присмаженої з товцем цибулі і виробити добре ложкою.

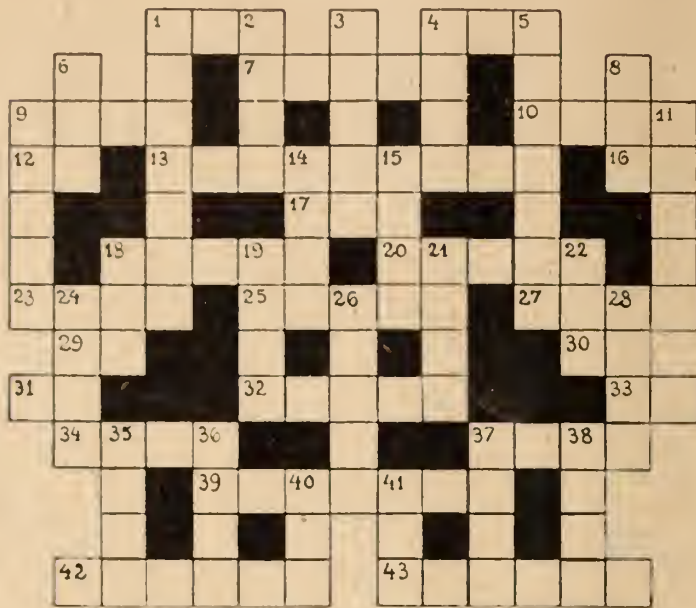
Зварити 3 яйця на твердо, обрати з лущини. Насипати на дощину тертої булки, змішаної з борошном, покласти м'ясо, розплюскати, покласти яйця повздовж поруч і гарно обкласти м'ясом, руками вигладити і надати форму валка. Розігріти на довгій блясі товщ та легко покласти печено. Якщо більше м'яса, краще зробити два валки. Пекти в рурі, че обертаючи. Полити товцем, щоб не висохло. Підліти 1—2 ложки води.

Готову печіно залишити на блясі, поки вихолоне. Тимчасом зробити досить густу підливу з хрону, додати 1—2 листки желатини, розпушеної в теплій воді. Полити печено, обрівняти ножем, покласти з полумиском на холод. Краяти гострим ножем. Прикрасити листками салати, редьковою чи крайними гарно помідорами.

І. Д.

Куток розваги

ХРЕСТИКІВКА

Значення слів. — Поземно: 1. англійська міра довжиши, 4. міра часу, 7. жіноче ім'я, 9. нарід на шні, 10. письмо, 12. міжнародна організація (скорочено), 13. український філософ, 16. сполучник, 17. те саме, що 12 (англійське скорочення), 18. чоловіче ім'я, 20. переляк, 23. водоймище, 25. ремісник, 27. оправа образу, 29. рахунок (скор.), 30. заперечення, 31. заперечення, 32. домашня тварина, 33. займенник, 34. купа дров, 37. найближча істота, 39. європейська країна, 42. удар кулаком, 43. мебель.

Доземно: 1. чоловіче ім'я, 2. справа, 3. чоловіче ім'я, 4. примітивний плуг, 5. чорнильниця, 6. звук, 8. Схід (по-німецьки), 9. те, що в людини на голові, 11. мішечок, 14. що в деяких чоловіків під носом, 15. опад, 18. таким чином, 19. семіт, 21. риб'ячий товщ, 22. татарський володар, 24. лопнув, 26. жіноче ім'я, 28. морська птиця, 33. те, що підносять на здоров'я, 36. змісл, 37. харчовий продукт, 38. чистити водою, 40. титул, 41. частина обличчя.

ЗАГАДКИ

(Початкові букви окремо розв'язаних загадок, читані з гори в долину — дадуть назву великоднього хороводу, що його залюбки виводять молоді дівчата.)

I.

Вітри, вітри і моря лютий холод.
Збіговище людей, що їдуть в світ за очі.
С чистота і лад, та разом з тим с голод,
Хиба що хтось «тримати лінію» хоче. —

II.

Країна м'язів, праці, комбінацій
Можливостей, країна експерименту.
(Професор мис посуд в ресторації,
А послугач бувас президентом . . .)

III.

Знайома нам усім ця добра страва.
В таборі кожний мусів її їсти, —
Це ані хліб, також не чорна кава,
Бувало з трудом в горло хоче лізти.

IV.

Поміж жінками с на еміграції,
Її словес палка, вогненна сила.
Письменниця, що творить не без рацій.
Вгадайте прізвище, ім'я її — Людмила.

V.

Там Святий Юр в чудовім ореолі —
Преображенка, Спас і будівля Просвіти.
І в Стрийськiм парку пахне цвіт магнолії
І сонце так весняно, ясно світить.

IV.

Або Дніпра широка, сині води
І дорогий всім храм Святої там Софії
І люд, що щиро прагне вже свободи,
І сонце так весняно, ясно гріс. —

VII.

Трапляється на спортовому грищі,
В футболі все, в пінг-понгу і тенісі —
Чи це спортовці ще малі — чи вищі —
В Амсриці, у Франції чи в Тунісі.

ШАРАДА.

Прощай, прощай, Європо! будь здорова!!
Останній усміх нині шлю тобі.
Остання провірка і все «о'кей» — готово. —
Ще хвиля-дві і ми на кораблі. —

І знову горсточка, відірвана від краю,
Пливе в незнаний і далекий світ.
За нами все затоплене в відчаю,
А перед нами «Статуя Свобіда».

Не раз і два ти серцю сумувати,
Христос Воскрес лунає на весь світ.
І тим, що в Африці муть грєблі будувати
І рубачам Канади цей привіт.

Христос Воскрес Австралії далекій.
І вулєкопам Бельгії поздоров.
З полудня вже привіт несуть лелеки,
Христос Воскрес! Христос Воскресе знов!!

Три-два в чотири Великодня — світу
Заграс цілість пієню перемог,
П'ять-шість, лунай нам, гомоне привіту,
Бо з нами Правда, з нами буде Бог!!

Іванна Савицька

МАГІЧНИЙ КВАДРАТ

1. ім'я поета,
2. інакше наступи,
3. нехристиянський духовник,
4. жидівський мудрець,
5. біблійна гора.

З ЧУЖОГО ГУМОРУ

Морська хвороба маляра

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

видає з нагоди 75-ліття існування

монументальний твір п. н.

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Цілість 800 сторін енциклопедичного формату — багато ілюстрована — з кольоровими мапами та кольоровими таблицями — виходитиме з друку в десяти щомісячних зошитах. Набувати її можна в ціні:

ДМ 60.— або амер. доларів 20.— в одиоразовій передплаті

ДМ 70.— або амер. доларів 23.— в передплаті двома рівними ратами,

ДМ 80.— або амер. доларів 26.— в передплаті зошитами.

Після надрукування всіх зошитів ціна цілої Енциклопедії буде набагато вища.

Домагайтеся негайно вичерпного двохколірного проспекту. За інформаціями звертайтеся на адресу:

Verlag „Molode Zytia“ / „Junges Leben“, München, Dachauer Str. 9 II.

Енциклопедія Українознавства це — настільна книга української Родини!

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Вже вийшла з друку
книжка вибраних поезій
Богдана Кравцева

Кораблі

До книжки ввійшли вибрані поезії із таких збірок: «Дорога» (1929), «Промені» (1930), «Сонети і строфи» (1933), «Остання осінь» (1940), «Під чужими зорями» (1941) і недруковані поезії із циклів «Глюсарій» та «Олександрини».

Книжка друквана на гарному бездервному папері. Мистецьке оформлення Якова Гніздовського

Ціна книжки: 3.— ДМ
За кордоном 1.— амер. долар

Замовляти
у Висилковій Станиці Кооперативи
«Пласт»

München, Dachauer Str. 9/II.

Вже вийшов з друку!

Пластовий

Співаник

Зредагувала Колегія під проводом
Д-ра В. Витвицького

Розкішне видання — 101 пісень — 192 сторінки — кишеньового формату. Нові Композиції Божика, Витвицького, Китастого. — 14 партитур. — Мелодії всіх українських національних танків. — Стрілецькі та народні пісні. — Повна збірка пластових пісень на чоловічий та жіночий хори і т. ін.

Ціна 7.50 ДМ або 2.50 дол.

Беріть з собою В ДОРОГУ
українську пісню!

Всі українські книжки, часописи і журнали, що виходять у Німеччині,

Ви можете замовляти через

УПК «Пласт» кооп з в. у.

Книгарсько-висилковий Відділ

München, Dachauerstr. 9 II

Найближчим часом вийде з друку
видає заходом Поштового
Відділу Фінансового Ресорту
В. О. Української Національної
Ради книжка Юліяна
Максимчука
**УКРАЇНСЬКІ ПОШТОВІ
МАРКИ**

Книжка багато ілюстрована — подає історію українських поштових марок, починаючи з 1850 років по сьогодні.

Замовляти у Видавництві
«Молоде Життя», Мюнхен,
Дахаверштр. 9 II.

Вийшла з друку

нова збірка

Софії Парфанович

ІНШІ ДНІ

Новелі й нариси

Ціна 3.50 ДМ.

Домагайтеся в книгарнях. —
Замовлення шліть на адресу:

Р. Волчук, Августбург, Моцартштр. 7 II.

Роман Л. Івченко «РІК 2245», — недрукований в цьому числі з технічних причин, йтиме далі в чергових числах нашого журналу.

М. Левицький

ГАГІЛКИ В ОБРАЗКАХ

А МИ КРИВОМУ ТАНЦЮ НЕ
ВИВЕДЕМ КІНЦЮ!

ВІЙДИ, ВІЙДИ, ІВАНКУ
ЗАСПІВАЙ НАМ ВЕСНЯНКУ!

МАЛЮНКИ
М. ЛЕВИЦЬКОГО

